

Kristin Bolli Stølan

Who We Are: konstruksjoner av feminisme, identitet og media på Muslimah Media Watch online forum

En kvalitativ analyse av muslimske kvinners
forståelser av identitet i en moderne kontekst

Masteroppgave i Tverrfaglige kultur- og kjønnsstudier
Veileder: Priscilla Ringrose
Trondheim, mai 2018

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for tverrfaglige kulturstudier

Læringsmål

Masterstudiet i Likestilling og mangfold har tre hovedmål:

1. Gi kandidatene inngående kunnskaper om sentrale teorier, begreper og analysemåter i tverrfaglige kjønnsstudier
2. Kvalifisere kandidatene til å utføre systematiske undersøkelser gjennom kritisk tenking og analyse, og å kunne trekke kvalifiserte konklusjoner
3. Kvalifisere kandidatene til avansert arbeid relatert til kjønns-, likestillings- og mangfoldsproblematikk i næringsliv og offentlig virksomhet, i utredningsarbeid, i administrasjon, politikkutvikling, kunnskapsledelse og forskning

Kunnskaper

Masterkandidatene i likestilling og mangfold har

- avansert kunnskap om kjønnsforskningsfeltets historiske og tverrfaglige utvikling, sentrale teorier, debatter og kontroverser
- spesialisert innsikt i så vel historiske som samtidige endringsprosesser knyttet til likestilling og mangfold i det norske samfunnet, i lys av internasjonale og globale forhold
- inngående kunnskap om det vitenskapshistoriske og vitenskapsteoretiske forholdet mellom kjønnsforskning og andre vitenskaper
- kunnskap på høyt nivå om hvordan kjønn kan virke sammen med andre sosiale kategorier, som for eksempel etnisitet, seksualitet og klasse

Ferdigheter

Masterkandidatene i likestilling og mangfold kan

- identifisere og arbeide selvstendig med praktiske og teoretiske problemer knyttet til likestilling og mangfold i konkrete samfunnsmessige sammenhenger
- vurdere og benytte relevante metoder og teorier for undersøkelse og analyse av kjønn og eventuelt andre sosiale kategorier i spesifikke empirisk funderte problemstillinger på en selvstendig måte
- analysere og forholde seg kritisk til problemstillinger knyttet til forståelser av kjønn, likestilling og mangfold på ulike samfunnsarenaer og derigjennom se flere tilnæringsmåter og mulige utfall.

Generell kompetanse

Masterkandidatene i likestilling og mangfold kan

- gjennomføre et selvstendig, avgrenset forsknings- og utredningsarbeid i tråd med gjeldende forskningsetiske normer
- anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder i tverrfaglig dialog med andre eksperter og allmenhet
- formidle resultater av eget faglig arbeid muntlig og skriftlig på en selvstendig måte både til allmenhet og andre eksperter

Sammendrag

I masteroppgaven, *Who We Are: konstruksjoner av feminisme, identitet og media på Muslimah Media Watch online forum*, undersøker jeg den muslimfeministiske bloggen Muslimah Media Watch. En blogg som beskrives som en del av en bevegelse yngre kvinner som gjennom internettaktivisme søker en større synlighet ved å delta i debatter om Islam, feminisme og modernitet i en transnasjonal setting. Temaet for masteroppgaven omhandler muslimfeministisk forståelse av modernitet i en internasjonal kontekst. I oppgaven spør jeg følgende spørsmål; Hvordan forhandler forfatterne på Muslimah Media Watch sin muslimske identitet i en moderne kontekst? Hvordan forstår forfatterne i MMW egne praksiser og Vestens oppfatninger av disse praksisene? I hvilken grad samsvarer disse forståelsene med eller utfordrer eksisterende teorier om forholdet mellom islam og feminisme? Spørsmålene analyserer i lys av et bredt teoretisk rammeverk med konstruktivisme som teoretisk utgangspunkt.

Bakgrunn, teoretisk rammeverk, metode og analytiske verktøy beskrives og reflekteres rundt i de tre første kapitlene. De neste tre kapitlene utgjør selve analysen. Til slutt kommer en avsluttende refleksjon der jeg samler tråde og diskuterer de funn som er funnet empirien.

Empirien analysen baseres på består av sju blogginnlegg, som har blitt plukket ut ved hjelp av kvalitativ metode, tekstanalyse. Ved å benytte diskursanalyse som analytisk tilnærming har det kommet frem interessante mønstre og identifiserte forståelser rundt temaene hijab, islamofobi og skjønnhetsidealer.

Det har kommet frem interessante mønstre og identifiserte forståelser rundt temaene hijab, islamofobi og skjønnhetsidealer. Det representerer også viktige nøkkelbegrep og tema i hva som kommer frem om forfatterens tilhørighet og forståelse av modernitet, der hva det vil si å være moderne utfordres, skapes og forhandles. I analysen vil det komme til syne hvordan forfatterne reflekterer over identitet og modernitet i et feministisk perspektiv.

Abstract

The Thesis, *Who We Are: Constructions of feminism, identity and media on the Muslimah Media Watch online forum*, explore Muslim feminism in an international context through the Muslim feminist blog Muslimah Media Watch. The blog is described as a part of a movement among young Muslim women, which seek visibility through activism and participation in debates about Islam, feminism, and modernity in a transnational setting.

The project is concerned with investigating how Muslim feminists understand modernity in an international context. The main questions I ask in the thesis are; how do the writers of Muslimah Media Watch negotiate their Muslim identity in the context of modernity? How do the authors understand MMW's own practices and Western perceptions of these practices? To what extent do these understandings conform to or challenge existing theories about the relation between Islam and feminism? The questions are analyzed within a broad theoretical framework, understood within the light of a constructivist outline.

Background, theoretical framework, method, and analytical tools will be described and reflected upon in the first three chapters. The next three chapters make up the analysis itself. In the last chapter, I discuss findings, and give my conclusion.

The analysis is based on seven blog posts from MMW, which have been selected using qualitative method and text analysis. By using discourse analysis as the analytical approach, interesting patterns and recognizable understandings have emerged about the themes hijab, islamophobia, and beauty ideals.

These themes also represent important keywords in the authors narratives of belonging and understanding of modernity. Where the idea of being modern is challenged, created, and negotiated. The analysis reveals how the authors reflect on identity and modernity in a feminist perspective

Who We Are!

Omslagsbilde:
Saba Chaudhry Barnard, 2011
Tittel: Technicolor Muslimah

Forord og takk

Det føles rart å ha kommet hit at jeg skal skrive denne delen av oppgaven, masterskriving og lange våkenetter går mot slutten. Veien frem til dette målet har vært lang, og den har krevd en del. Likevel har den vært spennende, lærerik og jeg leverer fra meg et produkt jeg er stolt av å kunne si at jeg står ansvarlig for. Det er mange mennesker jeg ønsker å takke, som har støttet meg gjennom prosessen.

Først og fremst vil jeg takke veilederen min, Priscilla Ringrose. Du har fulgt meg hele veien, og vært en bauta gjennom arbeidsprosessen. Til hver veiledning har du alltid hjulpet meg å komme videre, og viktigst, du har påpekt hva du har sett som interessant i materialet. Det har vært en stor motivasjon for meg gjennom prosessen. Tusen takk for konstruktive og ærlige tilbakemeldinger.

Jeg har også lyst til å takke mamma og pappa, som på alle andre områder i livet mitt, har dere støttet meg gjennom dette også. Tusen takk for at dere alltid har troen på meg! Anne og Janne Iren, dere vet hva dere betyr for meg, tusen takk for all støtte og oppmuntring gjennom dette året.

Mine kjære norsklærere, Therese, Oddlaug og Line – tusen takk for beundringsverdig korrekturlesning. Alle skrivefeil, ufullstendige setninger og uforståelige avsnitt hadde blitt oversett hadde det ikke vært for innsatsen deres. Jeg vil også takke gjengen i klassen, vi har støttet hverandre, hjelp har aldri vært langt unna om man har trengt det.

Sist, men ikke minst, Bjørn. Uten deg vet jeg ikke hvordan dette skulle ha gått. Min største støtte, både gjennom masterperioden, men også i livet mitt. Tusen takk for at du har sagt og gjort alt riktig, at du har forstått, og trodd på at jeg skulle greie det. Elsker deg!

Kristin Bolli Stølan

Trondheim, Mai 2018

Innholdsfortegnelse	
Læringsmål.....	I
Sammendrag	III
Abstract.....	V
Forord og takk.....	IX
KAPITTEL 1: INTRODUKSJON.....	1
Bakgrunn for oppgaven	1
Tema og forskningsspørsmål.....	2
Muslimah Media Watch.....	3
Muslimske kvinner som blogger.....	3
Engasjement i den muslimske feminismen.....	4
Presentasjon av problemstilling	5
Tidligere litteratur.....	5
Internettaktivisme og sosial endring	5
Generasjon M	6
Oppgavens oppbygning, leserveiledning	7
KAPITTEL 2: TEORETISK RAMMEVERK	9
Konstruktivisme som teoretisk utgangspunkt	9
Postkolonial teori.....	10
Orientalisme	10
Interseksjonalitet	11
Modernitet	12
Modernitet og identitet.....	12
Post-islamsk modernitet.....	13
Den andre bølgen Islam	14
Feministiske retninger innenfor Islam	14
Post – islamsk feminisme.....	15
Performativitet.....	17
KAPITTEL 3: METODE OG METODOLOGI.....	19
Kvalitativ metode	19
Tekstanalyse og Muslimah Media Watch.....	20
Datainnsamling.....	22

Analysestrategi	24
Diskursanalyse	24
Etiske utfordringer og refleksjoner om forskerens situering.....	25
KAPITTEL 4: DEN TILDEKKEDE KROPPEN	27
Egne forståelser av hijab og burkini.....	27
Et personlig og spirituelt valg	28
Et vanskelig og avvist valg	28
Et fritt og feministisk valg	30
Tolkninger av «de andres» forståelse av hijab	32
“Who We Are!”	34
Oppsummering og avsluttende refleksjoner.....	36
KAPITTEL 5: SYMBOLER AV FRYKT	39
Islamofobiens konsekvenser – begrensninger i eget liv.....	40
Post-9/11.....	40
Å miste muligheten til å ivareta tradisjon og tro.....	42
Tildekking, eller avkledning; en kvinnes eget valg?	43
Miss American Terrorist!.....	45
KAPITTEL 6: GLOBALE BILDER AV SKJØNNHET	49
To utilnærmelige idealer; «usunn besettelse» og «gravid elefantsel»	50
Dobbelt press; å bli fanget mellom to idealer	52
Den moderne, muslimske rollemodellen; et hybrid ideal?.....	54
Izzies valg	55
Oppsummering og avsluttende refleksjon.....	56
KAPITTEL 7: AVSLUTNING	59
Forhandlinger av praksiser og perspektiver på media.....	59
Refleksjoner over funn	60
Karam og den muslimske feministen	61
Göle og det moderne muslimske subjekt som anti-media aktivist.....	62
Bayat og post-islam – det moderne fleksible subjekt.....	63
Avsluttende tanker.....	63
Litteraturliste.....	65

KAPITTEL 1: INTRODUKSJON

Bakgrunn for oppgaven

Det er sommeren 2016 og jeg har akkurat gått ut i hva jeg omtaler som en velfortjent ferie. Jeg reiser til Stockholm om noen dager, kofferten er pakket for over en uke siden, bare for sikkerhetsskyld. Det er 14 juli, jeg reiser om to dager.

14 juli, Frankrikes nasjonaldag. En mann i 30-årene med tunisisk bakgrunn kjører ned og dreper over 80 mennesker med en lastebil i under paraden i Nice. Frankrikes president Francios Hollande erklærer unntakstilstand, de har blitt rammet av et terrorangrep (Hotvedt og Lote, 2016).

Gjennom sommeren, og i kjølevannet av hendelsen i Nice, begynner hatefulle ytringer å spre seg, spesielt på internett og sosiale medier. De er rettet mot muslimer. Enda en gang. En debatt begynner i Frankrike, utover sommeren har den spredt seg over nesten hele Europa, Burkinien. En heldekkende drakt mange muslimske kvinner foretrekker å ha på seg når de er på stranda eller bader. Jeg har alltid tenkt på det som noe som minner om en dykkerdrakt. Frankrike forbyr Burkinien, et tiltak for å ikke skape frykt blant befolkningen sies det (aftenposten, 2016).

24. august leser jeg overskriften «Fransk politi tvang kvinne til å kle av seg på stranden» (Elster, 2016). På bildet under overskriften står det fire politimenn, hendene festet i sidene, i en såkalt «powerpose» med skuddsikker vest og maskingeværet hengende over skuldra. De ser ned på kvinnen som sitter alene, omringet og kler av seg. Rundt sitter noen kvinner og menn, som respektfullt er ikledd den lovlige bikinien og badeshortsen, de observerer.

Ikke lenge etter ser jeg et bilde av en kvinne i Iran som føres inn i en politibil for ikke være korrekt antrukket, i tillegg, ifølge nyhetssaken, skal hun ha vist en del av ankelen i en park. Politimannen står bak henne med den ene hånda på bildøra, og den andre bøyd over siden til kvinnen. Det kan se ut som en gest på at hun ikke skal prøve å stikke av. I tillegg står en politimann på siden av bilen, revolveren i beltet. En mann snur seg, observerer (Paust, 2015). Det slo meg hvor like disse bildene faktisk var.

Det hele topper seg da medieoppmerksomheten rundt rettsaken mot frisøren som nektet å klippe en kvinne i hijab starter hjemme i Norge. Hun taper i retten, og må betale erstatning til fornærmede på ytterligere åtte tusen kroner (Evensen, 2016).

Likevel setter dette liv til en brennende debatt som de siste årene har ulmet under bakken, som av ulike årsaker, ved jevne mellomrom, ser ut til å blusse opp. I noen miljøer sammenlignes hijaben med nazisymbol (ibid.), hos andre, som for daværende innvandrings- og integreringsminister, Sylvi Listhaug (FrP), sammenligner plagget med «kvinneundertrykkelse» (Ertesvåg og Carlsen, 2017)

Vi hører ofte hvordan mennesker som utsettes for ulike former for diskriminering, eller undertrykkelse, refereres til som offer. Ved å tildele mennesker en offerrolle signaliseres det også at det er individer som trenger hjelp. Den som trenger hjelp er avhengig av noen andre. Den som er avhengig av andre er passiv, og den som er passiv er ikke-deltagende – taus. Ved å referere til muslimske kvinner som bruker hijab som undertrykt var noe jeg så på som å frarøve deres stemmer. Jeg begynte å stille spørsmål om hva gjør slike bilder av muslimer med deres forståelse av seg selv og praktisering av egen tro? Hvordan kan de føle seg inkludert i et samfunn der den gjennomgående diskursen ser deg som undertrykket?

Jeg begynte å interessere meg i den muslimfeministiske debatten. Det var ikke lengre interessant for meg å høre på hva media, eller politikere, sa om den muslimske kvinnen. Jeg ville høre kvinnenenes egne stemmer og opplevelser, deres forståelse av å være muslimsk kvinne og deltager i en vestlig, tilsynelatende moderne verden.

Det ble tydelig for meg at masteroppgaven måtte omhandle muslimsk feminisme i en internasjonal kontekst. Gjennom mitt engasjement og fortvilelse over debattene som hadde herjet det siste året gjenkjente jeg etter hvert en blogg som utmerket seg, både i deltagelse i debatten og med et navn som tiltrakk seg min oppmerksomhet; Muslimah Media Watch (MMW). En muslimfeministisk blogg med 21 ulike forfattere, alle fra ulike land, med slagordet «Who We Are!». Jeg skjønnte at det var deres stemmer jeg skulle få frem og bruke i min masteroppgave.

Tema og forskningsspørsmål

I masteroppgaven, «Who We Are», vil jeg undersøke den muslimfeministiske bloggen Muslimah Media Watch. En blogg som beskrives som en del av en bevegelse yngre kvinner som gjennom internettaktivisme søker en større synlighet, og viser et økende engasjement i en kritisk tolkning og utøvelse av egen religiøs identitet. Et rom for unge muslimer å debattere Islam, feminisme og modernitet i en transnasjonal setting.

Temaet for masteroppgaven omhandler muslimsk feminisme i en internasjonal kontekst. Hensikten med denne oppgaven vil være å belyse muslimske kvinners forhandlinger av egen identitet i en moderne kontekst.

Muslimah Media Watch

Muslimah Media Watch (MMW) er en web-organisasjon og en aktivistblogg som setter spørsmålsteget ved hvordan muslimske kvinner blir fremstilt og portrettert på en endimensjonal og misledende måte i media og populærkultur. Ved å vise til stigmatiserende holdninger, stereotypering og fordommer knyttet til muslimske kvinner i samfunnet for øvrig.

Videre er de også aktive på sosiale medier som Facebook, med 9000 følgere og Twitter med 23 600 følgere. MMW ble grunnlagt av samfunnsdebattant Fatheme Fakhraie i 2007, Krista Riely har vært ansvarlig redaktør siden 2011. Fra 2018 overtok Eren Cervantes-Altaminaro.

Hennes forgjenger Riley beskriver Cervantes-Altaminaro som «den smarteste og mest kritiske skribenten jeg kjenner, og hun har vært et dedikert medlem av MMW-teamet i mange år» (Riley, 26.09.2017).

MMW er en del av et større feministisk nettverk, med deres tusener av følgere på sosiale medier knyttes de opp til flere lignende sider som sammen skaper et islamfeministisk globalt nettverk på internett. Bass Crescent Award, en årlig utmerkelse hvor islam-tematiserte webblogger kårer beste blogger i ulike kategorier. De har flere år utnevnt MMW til både «beste kvinnelige blogg» og «beste gruppeblogg» (Brasscrescent.org).

Muslimah Media Watch består av 21 forfattere som kommer både fra Nord-Amerika, Europa og muslimmajoritetsland som Saudi-Arabia, Arabiske Emirater, og Egypt, dette gjør bloggen relevant i en internasjonal kontekst. Felles for bidragsyterne er at de definerer seg selv som muslimske feminister og er aktiv deltakende i den offentlige debatt.

Nabil Echchaibi, 2013 viser i sin artikkel «Muslimah Media Watch: Media Activism and Muslim Choreographies of social change» bloggens relevans for den islamfeministiske debatt. Han beskriver MMW som en del av en bevegelse av en økende generasjon yngre kvinner som gjennom internettaktivisme søker en større synlighet og viser et økende engasjement i en kritisk tolkning og utøvelse av egen religiøs identitet. MMW har slik blitt et prefererende rom for unge muslimer å debattere og snakke om Islam, feminisme og modernitet i en transnasjonal setting.

Muslimske kvinner som blogger

Denne type muslimske bloggserien er et domene der lesere blir introdusert for muslimske feministers perspektiver og stemmer, som ikke alltid blir synlig i akademia eller media. Det som også karakteriserer nettstedet som MMW, er imidlertid hvordan de gir muslimer som ønsker å forene troen sin med verdslige

verdier og modernitet et rom. Samtidig skaper de et sted der muslimske kvinner også har en mulighet til å snakke om egne opplevelser av temaer innenfor for eksempel tro, kjønn, kropp og det å være muslimske kvinne. Den muslimske kvinnen er ofte diskutert innenfor offentlige debatter, politiske diskurser og som det generelt eksisterer mange stereotypiske forestillinger om. Muslimfeministiske blogger gir rom hvor man kan få mulighet til å vise hvem man er og hva en anser som viktig uten å bli vurdert av utenforstående.

Muslimah Media Watch som blogg, eller webside, er altså ikke en unik blogg, som ene og alene har påtatt seg oppdraget om å bekjempe den endimensjonale skildringen av muslimske kvinner i den offentlige debatt. Det finnes en rekke andre nettsteder, og blogger, som har påtatt seg lignende mandat. I likhet med andre lignende blogger, kan de ikke bare sees som en blogg som ønsker å vise et feilaktig bilde i media av det muslimske subjekt. De tilbyr også konkurrerende syn på hva det vil si å ha en moderne identitet. De krever aksept for ulikhet og sosial inkludering av deres sosiale forestilling av hva det vil si å være et moderne, deltakende subjekt (Echchabi, 2013).

Engasjement i den muslimske feminismen

Det finnes ulike feministiske bevegelser innenfor muslimske samfunn. Aktører innenfor muslimske feministiske bevegelser anerkjenner felles mål med andre feminister, som å sikre likestilling mellom kjønn, og lik deltagelse i samfunnet. Videre handler temaer innenfor retningene om kampen mot et stereotyp bilde av muslimer, og spesielt muslimske kvinner i Vesten. Det at media portretterer muslimske kvinner på denne måten, og hvordan det er en kontrast til opplevelsen muslimske kvinner har av seg selv. Muslimske feminister jobber for å vise hvor motstridende disse bildene er.

Gjennom blogger og andre forum på internett skriver mange kritisk om disse forestillingene og ønsker å motbevise disse stereotypiske og generaliserende bildene. Særlig er det innenfor vestlige diskurser vært et stort fokus rettet mot hijaben. Den har blitt presentert som en del av ikke-modernitet og et symbol på undertrykkelse. Innenfor dette har muslimske feminister kjempet for å vise alternative bilder av hijab, og at den ikke er en motsetning til de moderne idealene for rasjonalitet og individuell frigjøring, og tanken om at modernitet og tro kan forenes (Echchaibi, 2013).

Innenfor Muslimah Media Watch sine innlegg debatteres og kritiseres de kvinneundertrykkelse, sexisme, patriarkalske verdier, islamofobi, rasisme og fremmedfrykt både i de muslimske samfunn og den sekulære verden.

I skriveingen sin viser de hvordan dette påvirker muslimske kvinner og viser et feilaktig bilde også av muslimer generelt. Verdier de selv presenterer bloggen er tuftet på er likestilling og like rettigheter uavhengig av kjønn, etnisitet, seksuell orientering, nasjonalitet, religion og funksjonsevne (Muslimah media watch, 2017).

Presentasjon av problemstilling

Gjennom lesing et utvalg av blogginnlegg på MMW er temaet som utforskes og diskuteres ut i fra denne overordnede problemstillingen;

Hvordan forhandler forfatterne på Muslimah Media Watch sin muslimske identitet i en moderne kontekst?

For å belyse problemstillingen har jeg med følgende forskningsspørsmål:

- *Hvordan forstår forfatterne i MMW egne praksiser og Vestens oppfatninger av disse praksisene?*
- *I hvilken grad samsvarer disse forståelsene med eller utfordrer eksisterende teorier om forholdet mellom islam og feminisme?*

Problemstillingen vil bli belyst innenfor identifiserte forståelser av hijab/burkini, islamofobi og skjønnhetsidealer.

Tidligere litteratur

Her ønsker jeg å presentere litteratur som undersøker muslimsk identitet i en moderne kontekst. Tekstene under er av to forfattere som studerer unge, muslimers stemmer, forståelser av seg selv og deres deltagelse i moderniteten.

Internettaktivisme og sosial endring

I artikkelen *Muslimah Media Watch: Media Activism and Muslim Choreographies of social change*, skriver Nabil Echchaibi hvorvidt bloggen, MMW kan sees å ha relevans i en aktivistisk sammenheng og hva forfatterne oppnår ved å bruke blogging som aktivistisk taktikk. Han beskriver MMW som et kritisk medieprosjekt, som representerer en viktig økende aktivistisk retning innenfor muslimsk feminisme.

Echchaibi sier at «bloggen har blitt en primærkilde og prefererende rom hvor unge muslimer diskuterer og debatterer hva det betyr å være moderne i en transnasjonal setting» (2013: 852).

Videre sier Echchaibi at digital muslimsk aktivisme og prosjekter som Muslimah Media Watch ikke burde bli evaluert i form av en revolusjonerende subversjon av en hegemonisk diskurs av kjønn i Islam, men heller en del av en liten, men konsekvent bevegelse av kontroverser som er signifikant presis på bakgrunn av intervensjonens karakter og taktikken i motstanden som kommer til syne.

Echachibi argumenterer for at veletablerte diskursive praksiser om muslimske kvinner utfordres på Muslimah Media Watch. Det vises hvordan opplevelsen av å være muslimsk kvinne ikke kan reduseres til en del av en dominant kultur, økonomi eller religiøs politikk. «Muslimah Media Watch viser et bilde av kvinner som bryter med stereotypiske fremstillinger i media» (2003: 857).

Generasjon M

I boka *Generation M, Young muslims changing the world*, skriver Shelina Janmohamed om hvordan unge muslimske kvinner på ulike måter utforsker interaksjonene mellom modernitet og deres islamske tro. En generasjon hun ikke har sett tidligere. Hun sier at innenfor denne generasjonen skapes det en verden hvor religion påvirker hvordan «menneskene konsumerer, interagerer, jobber og har det gøy». Det sees det en religion som sammenheng mellom religion og hvordan den påvirker alle deler av livene deres. Innenfor denne tanken blir det ikke rom for kompromiss mellom andre elementer som politikk, økonomi eller kulturelle forskjeller. For generasjon M er det deres islamske verdier som skaper rammeverket for hvordan de kan oppnå en balanse mellom modernitet og tro (2016).

Tilgang og bruk av internett er hva Janmohamed plasserer øverst på listen som en del av utviklingen av denne generasjonen. Unge muslimer får tilgang til internett får de også tilgang til kunnskap de ikke har hatt tidligere. Spesielt når det gjelder kvinner. Internett er et essensielt verktøy til innflytelse og deltagelse for denne generasjonen (ibid.)

Janmohamed skriver at generasjon M «er aktive brobyggere mellom Øst og Vest» (2016, 44). På denne måten sier hun hun har de ønsker å beskytte egen identitet og tro fra fiendtlige og stereotypiske bilder i media, og strebe etter å motbevise disse bildene. De tror at Islam passer komfortabelt i den moderne verden, og at den også har noe å tilby moderniteten. På denne måten sider Janmohamed at «generasjon M ikke er en gruppe mennesker som kan beskrives som passive, men som energiske, proaktive og med en sterk tro på at de skal skape sosial endring» (ibid.).

Oppgavens oppbygning, leserveiledning

I denne delen vil jeg gi en kort beskrivelse av hvordan jeg har valgt å legge opp diskusjonene i de følgende kapitlene. Oppgaven vil være inndelt i sju kapitler. Det første kapitlet, introduksjon, er allerede presentert.

I kapittel to vil jeg skissere de teoretiske begreper og perspektiver jeg benytter i oppgaven. Her vil jeg vise hvilke faglige rammeverket teksten bygger på og som anvendes i masteroppgaven.

I kapittel tre presenterer jeg metodiske avveininger og valg jeg har tatt i arbeidet med masteroppgaven. I dette kapitlet vil jeg redegjøre for hvordan forskningsarbeidet er gjennomført. Jeg beskriver hvilke metodiske tilnærminger jeg har benyttet, datainnsamlingsprosessen og analysestrategien som benyttes i analysearbeidet. Jeg vil også vise til et analytisk verktøy utviklet for bruk i analysen. Til slutt beskriver jeg de etiske utfordringer som finnes med forskning på offentlige diskusjoner, og bloggforum, samt refleksjoner over egen situering.

Kapittel fire, fem og seks er analysekapitlene, her vil bloggerne og innleggene fra MMW som er benyttet bli presentert. I kapittel fire, *den tildekkede kroppen*, omhandler fokus på hijab og burkini. Kapitlet deles i to deler. I den første delen omhandler forfatterne egne forståelser av hijab og burkini og hvilke motivasjoner forfatterne legger i valget om å bruke hijab og/eller burkini. Videre tar kapitlet opp forfatterne tolkninger av «de andres» forståelse av hijab, og burkini. I dette kapitlet vil «de andre» hovedsakelig være forstått som Vesten, og da spesielt med fokus på Vestens fremstilling av den muslimske kvinnen i media.

I kapittel fem, *symboler av frykt*, omhandler teamet «islamofobi», og hvilke konsekvenser disse holdningene får for muslimske kvinner. I kapitlet fokuseres det på forfatterne opplevelser og forståelser av islamofobi, og hvordan de beskriver å bli begrenset – både når det kommer til daglig aktivitet, utøvelse av egen tro. Videre vil det bli belyst hvordan dette påvirker kvinnenens forståelse av seg selv, og deres identitet som muslimsk kvinne.

Det siste analysekapitlet, kapittel seks, *globale bilder av skjønnhet*, omhandler temaet «skjønnhetsidealer» som kommuniseres på bloggen. Spørsmålene som stilles er hvilke skjønnhetsidealer, og forståelser av idealer av kroppslige uttrykk produseres på bloggen. I dette kapitlet identifiseres det to ulike typer idealer; et «tradisjonelt» og et «vestlig». I kapitlet vil vi særlig følge en forfatter ta del i hennes strategier, tanker og forhandlinger mellom de to idealene.

I kapittel sju vil jeg gi en oppsummering og sammenfatning av diskusjonene fra de tre foregående analysekapitlene. Jeg vil i dette siste kapitlet samle trådene og diskutere de funn som er gjort i analysen, her vil jeg presentere mine refleksjoner av arbeidet og en overordnet konklusjon.

KAPITTEL 2: TEORETISK RAMMEVERK

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for de teoretiske perspektiver som er viktige for analysen. I forskningsprosessen har jeg beveget meg mellom teoretiske begreper og analyse av empiri. Det har vært viktig for meg at empirien selv satt premisser for hvilke teorier som var egnet i arbeidet etter hvert som arbeidsprosessen utviklet seg, og ikke omvendt. Jeg ønsket å få en dyp forståelse av tekstene, altså trengte jeg teorier som kunne hjelpe meg å se problemstillingen og tolke empirien i en større kontekst enn MMW i seg selv.

Jeg vil nå trekke opp de teorier og perspektiver som utgjør det faglige rammeverket for masteroppgaven og min forståelse av analysen. I første del av kapitlet vil jeg presentere mitt teoretiske utgangspunkt for analysen, konstruktivisme. Videre vil jeg forklare hvordan postkolonial teori og interseksjonalitet vil hjelpe meg å i tolkningen av en sammensatt blogg. Deretter vil ulike perspektiver på modernitet innenfor islam bli belyst, og ulike feministiske retninger og bevegelser innenfor muslimske samfunn. Til slutt vil jeg vise til ulike perspektiver om internettaktivisme, og presenterer Judith Butlers teori om performativitet. Jeg vil forløpende i analysen belyse hvordan disse teorier og perspektiver er hensiktsmessige for analysen av MMW.

Konstruktivisme som teoretisk utgangspunkt

Den konstruktivistiske tankegangen er den bredeste teoretiske innfallsvinkelen jeg benytter i masteroppgaven. Innenfor det konstruktivistiske perspektivet blir det lagt vekt på betydningen av sosiale prosesser av hva som ansees som gyldig kunnskap (Thagaard, 2013).

Jørgensen og Phillips beskriver hvordan det innenfor en konstruktivistisk tankegang skapes virkeligheten skapt innenfor våre kategorier. Det betyr at vår egen virkelighet ikke er et speilbilde av verden, men et produkt av vår måte å kategorisere verden på som, skapes og opprettholdes av sosiale prosesser. Konstruktivismen oppfatter kunnskap som konstruert av dem som deltar i bestemte sosiale sammenhenger. Det eksisterer dermed ikke en sann viten om den verden vi lever i (2013: 14 – 15).

Konstruktivismen er opptatt av å studere hvordan mennesker skaper kunnskap og mening om verden. Den søker etter å oppdage skjulte diskurser og ujevne maktposisjoner som ligger bak meningsproduksjon (Charmaz, 2013). Jeg er i masteroppgaven opptatt av disse maktposisjonene. En teoretisk retning som nettopp fokuserer på slike maktposisjoner, er postkolonialismen.

Postkolonial teori

Postkolonial teori henviser til en kritisk analyse av historie, kultur, litteratur av tredje verden land i Afrika, Asia, de Karibiske øyer og Sør-Amerika. Mambrol, 2016 sier at postkolonial teori fokuserer på en allestedsnærværende maktkamp mellom kulturer og inndelingen av kulturer. Postkolonial teori analyserer det metafysiske, etniske og de politiske utfordringer om kulturell identitet, kjønn, nasjonalitet, rase, subjektivitet, språk og makt som gjennom prosesser som produserer og reproduserer den «etniske andre». Edward Said, 2007 argumenterer for at Orienten fremstår som et negativt speilbilde til Vesten, altså alt hva Vesten ikke er. Orienten blir beskrevet på en måte produserer diskurser, som blant annet kategoriserer mennesker og fører til en hierarkisk inndeling av ulike identiteter.

Orientalisme

Thorbjørnsrud skriver i sitt innledende essay til Said, Orientalismen hvordan «det er skapt en orientalistisk ide som et grunnleggende skille mellom Orienten og Oksidenten. Orienten har blitt fremstilt som degenerert og i behov for ledelse» (Thorbjørnsrud, 2001: xxxi). Videre sier hun at det ofte er en forbausende overenstemmelse mellom de holdninger til Orienten som forekommer i akademiske og politiske tekster i dag.

Thorbjørnsrud viser også til hvordan kvinner fra Østen får en nedverdiggende posisjon sammenliknet med sine medsøstre fra Vesten. Dette beskriver hun som et gjennomgangstema i den orientalistiske diskursen. Orienten ble beskrevet som ulogisk, irrasjonell, emosjonell, sensuell og umoden. Dette kan også sammenlignes med de karakteristika som er blitt anvendt for å beskrive kvinners forskjellighet fra menn i Vesten.

Debatter som denne synes å bidra til en dikotomisering mellom vestlige kvinner som fremstilles som frigjorte og likestilte og muslimske kvinner som fremstilles som undertrykte og passive. Den naturlige konklusjonen innenfor dette blir at muslimske kvinner har behov for bistand slik at de også kan få et bedre liv (Ibid. xl)

Riggins viser til det problematiske forholdet ved produksjon av «den andre» er:

(...) Retorikken av annetgjøring de-humaniserer og reduserer grupper, noe som gjør det enklere for å ta land, utnytte arbeidskraft og utøve kontroll mens man minimerer kompliserte følelser som skyld og skam (Riggins, 1997: 9)

Han beskriver relasjonen mellom «Vesten» og «Østen», «selvet» og «den andre» som en dikotomisering mellom godt og vondt, som står i opposisjon til hverandre.

En annen teoretisk retning som også omhandler asymmetriske maktforhold og hvordan sosiale kategorier samvirker og kan påvirke individers leve- og livsvilkår er interseksjonalitet.

Interseksjonalitet

Interseksjonalitet kan forstås som både et politisk og analytisk begrep. Kiblerle W. Crenshaw (2006) lanserte begrepet i en analyse av hvordan fargede kvinner ble usynlige i det amerikanske rettssystemet. Poenget var å vise hvordan mennesker i noen bestemte sammenfallende kategorier som kjønn, funksjonsevne, tro og etnisitet kan samvirke og påvirke individers livsbetingelser ved å ikke få tilgang til de samme rettigheter, beskyttelse og privilegier som andre (Berg m.fl. 2010).

De los Reyes forstår interseksjonalitet på denne måten:

et interseksjonelt perspektiv stiller spørsmål om hvor makt og ulikhet vevs inn en oppfatning av hvithet, mannlighet, kjønn, klassesilhørighet, med mer, gjennom ett konstant (re)skapende an nye markører som danner skiller mellom «oss» og «dem» til sosiale koder (2005: 9)

Randi Gressgård sier at «interseksjonalitet bygger på det engelske ordet intersection, som betyr skjære eller krysse hverandre, mer konkret oversatt med veikryss.» (2013: 64). Interseksjonalitet er mest brukt innenfor kjønnsforskning og feministisk teori. Det innebærer tanken om en ikke-reduksjonistisk tilnærming av samspillet mellom sosiale kategorier

Avtar Brah, 2003 viser til tendensen av å sette likhetstegn mellom et numerisk nummer og minoriteter. I følge Brah, kan dette føre til forståelsen av minoriteter - og majoriteten - som stabile, og faste enheter. Hva som kan redusere ulikheten i maktforhold mellom majoritet og minoritet til et spørsmål om kvantitet. Ved å introdusere verbet «minorisering» handler det om prosesser som omdanner noe til «det andre». Minoriteter blir slik ikke er forstått som en gruppe som eksisterer på basis av iboende karakteristika, men spesielle markører som mørk hud, blondt hår, eller hijab som er diskursivt og sosialt konstruert som grensemarkører som viser til hvordan «de» og «oss» er naturlig eller fakta (Narayan, 1997). Majoritet og minoritet er kategorier som er produsert og opprettholdt i relasjon til hverandre. Majoritet blir posisjonert som «den første» og minoriteten som «den andre».

Haraway, 1992 sier at denne konstruksjonen er relatert til dannelsen og definisjonen av det «passende» og det «upassende».

Gressgård sier:

Den sosiale kompleksiteten som interseksjonalitet peker mot, beskrives gjerne som et samspill mellom ulike forskjellige dimensjoner som operer i henhold til ulike logikker. For eksempel følger kjønnskategoriseringen en annen logikk enn henholdsvis rasekategoriseringen og klassekategoriseringen (2013: 64)

Med dette mener hun at tiltak mot diskriminering på grunn av etnisitet, eller religion, ikke automatisk medfører for eksempel kjønnslikestilling.

Lykke, 2005 sier at «interseksjonalitet kan beskrives som et nodalpunkt for ulike diskurser av kompleksitet». Sammen med postkolonial teori vil interseksjonalitet være et viktig bidrag til å belyse den komplekse historiske konteksten MMW inngår i, og slik synliggjøre de ujevne maktforhold som kan komme til syne på bloggen. MMW har en sammensatt karakter. Disse perspektivene som forståelsesramme og begrep vil være hensiktsmessig da det vil gjøre det mulig å reflektere over hvordan kategorier som kjønn, etnisitet og religion som spiller sammen også preges av historiske ringvirkninger på bloggen.

Modernitet

En annen teoretisk retning som vil være relevant handler om forfatterens tilknytning til moderniteten, og forståelsen av moderne identitet. Det eksisterer flere teorier, tanker og forståelser om forholdet mellom islam og feminisme innenfor rammer for modernitet. Jeg skal belyse noen av de som snakker til mine innlegg, og som gjør seg gjeldende i analysen av bloggen.

Modernitet og identitet

Anthony Giddens sier at «identitet er et moderne fenomen, som kan se ut til å ha opprinnelse i vestlig individualisme» (1991: 74). Videre sier han at ideen av at hver person har en unik karakter og potensiale er noe som hører til moderne samfunn.

Giddens beskriver individet og identitetsskapelse som et refleksivt prosjekt, som individet selv står ansvarlig for, «vi er, ikke hva vi er, men hva vi gjør oss til» (1991: 75). I dette legger han at individet blir avhengig av den rekonstruktive innsatsen som hun tar del i. Videre hvordan refleksiviteten av selvet er en kontinuerlig prosess. Giddens snakker deretter om hvordan kroppen er en forlengelse av individualiseringsprosessen. Kroppen er en del av et handlingssystem, og ikke et passivt objekt.

Til slutt trekker han frem tanken om selvaktualisering, som er forstått som muligheter og risiko. I dette legger Giddens det å tørre å slippe fortiden, og følelsmessige vaner, og på den måten åpne opp for et mangfold av ulike muligheter for selvutvikling. Ut fra dette kan man si at individer er full av potensial og måter å være på som den enkelte gjør gjennom ulike valg. Dette muliggjør en selvrealisering individer kan reflektere over og endre (1991: 75-78).

Innenfor perspektivene av modernitet innenfor islam finnes det ulike tilnærminger. Jeg har spesielt tatt for meg to ulike tilnærminger; post-islamisk modernitet, en retning som spesielt tar for seg en individuell fleksibilitet som hva som definerer et moderne subjekt. Innenfor den andre bølgen islam, legges det særlig vekt på en aktiv deltagelse innenfor den offentlige debatt. Den viser også til kvinners deltagelse som et element innenfor moderniteten.

Post-islamisk modernitet

Sosiolog Asef Bayat beskriver bevegelsen inn i hva han benevner som en post-islamisk æra, en bevegelse som gir en diskursiv pause fra det tradisjonelle Islam. I Bayat; *Life as Politics How Ordinary People Change the Middle East*, 2013 refereres post-islamistisk modernitet til politiske og sosiale forhold som streber etter å sikre både religion og frihet, rettigheter og tro. Altså ved å sette underliggende og tradisjonelle prinsipper til side og heller legge vekt på individuelle rettigheter i stedet for plikter, mangfold og demokrati i stedet for autoritære stemmer og fremtid fremfor fortid.

Post-islamismens modernitet ønsker å utvide det kulturelle bildet av å være moderne muslim gjennom en etterstrebeelse av en mindre rigid religion til en større individuell fleksibilitet av opplevelsen av å være et moderne subjekt. På den måten søker post-islamismen etter å skape en intellektuell modernitet som gir en fleksibilitet til å kunne bevege seg fritt inn og ut av tradisjon for å kunne danne en subjektforståelse av seg selv som tilstedeværende og deltakende i moderniteten (Ibid.).

Selvkonstruksjonen av den moderne muslim viser sånn et tilnærmet likt forhold til modernitet som i den sekulære kultur. Bayat, 2013 beskriver at det fører til at ikke-muslimer må utvide sine sosiale forestiller og sette spørsmåltegn ved egne verdssystem som ser Islam som truende og forbindes med kvinneundertrykkelse og terror.

Den andre bølgen Islam

Sosiolog Nilufer Göle, viser til en annen form for muslimsk modernitet hun beskriver som «the second wave of Islamism», innenfor denne bølgen beskriver hun at

«den muslimske identiteten endres og blander seg inn i det moderne rom. Ved å bruke globale kommunikasjonsnettverk, delta aktivt i den offentlige og globale debatt entrer det muslimske subjekt inn som en del av den sekulære verden og har blitt kjent med individuelle verdier og reflekterer over nye praksiser» (Göle, 2002: 174)

I *Islam in Public: New Visibilities and New Imaginaries* (2002) viser Göle til et «moderne muslimsk subjekt» som har tilegnet seg nye former for synlighet gjennom de to siste tiårene ved å delta i diskurser og offentlige debatter i både muslimske og sekulære samfunn. Det muslimsk subjekt blir ikke synlig på grunn av sin religiøse identitet, men gjennom en aktiv deltagelse i den internasjonale debatt ved å stille kritiske og politiske spørsmål. I den «den andre bølgen islam» hviskes religiøse tegn og praksiser mer ut enn tidligere.

«Kvinnens deltakelse i det offentlige liv og synlighet og kjønnsblanding i det offentlige rom er hva som kan måle hvor moderne et samfunn er» (Göle, 2002: 176). Innenfor tanken om «den andre bølgen Islam» sier Göle at kvinners synlighet står helt sentralt. Det moderne subjekt er dannet ut fra den enkeltes mening. Kvinner mer tilgang til det offentlige liv, rett til utdanning og likestilling. Dette gir en fremtredende betydning av det globale bildet av det moderne muslimske samfunn (ibid). Videre vil jeg presentere ulike feministiske retninger innenfor muslimske samfunn

Feminisme

MMW beskriver seg selv som en muslimfeministisk blogg. Det vil derfor være relevant å vise til ulike feministiske retninger innenfor muslimske samfunn.

Feministiske retninger innenfor Islam

Azza Karam, 1998 argumenterer for at det eksisterer tre kategorier innenfor feministisk aktivisme i muslimske samfunn. For det første viser hun til sekulærfeminismen. En diskurs som er forankret utenfor religion og med engasjement i internasjonale rettigheter. Dette er en feministisk retning som ikke bruker islam som rammeverk, fordi de ser Islam som problematisk i kampen mot kvinneundertrykkelse (Piela, 2010).

Videre viser hun til den islamske feminismen. En bevegelse som har blomstret opp fra konservative islamistiske bevegelser (Karam, 1998). Dette er en feministisk retning som beskriver kjønn som likeverdige.

Islamistiske feminister søker å fremme kvinners aktive deltagelse på alle arenaer i samfunnet. De har likevel en forståelse av menn og kvinne ulike oppgaver i samfunnet.. En kvinnens viktigste oppgave er som kone. Morskapet sees som det viktigste for den enkelte kvinnes selvrealisering (Piela, 2010).

Til slutt viser Karam til den muslimske feminismen, som ønsker å forsones islamsk tradisjon og tro med de internasjonale menneskerettighetene (1998). Den muslimske feminismen referer til en feministisk bevegelse som oppstod innenfor islam, med en forankring i Koreanen. Den muslimske feminismen argumenterer for at kjønnslikestilling er relevant innenfor Islam. Koranens budskap sier at alle mennesker er lik og deres mål er å oppløse patriarkalske verdier fra islamske kilder og popularisere egalitære verdier i muslimske samfunn (Piela, 2010: 426).

Den også inspirert av rettigheter og frihet, og da ikke bare de rettigheter som er halal (tillatt) innenfor de hellige tekster. Den muslimske feminismen «kjemper for kjønnslikestilling, rettferdighet og empowerment for kvinner og tillater en frigjort kvinnelig tilstedeværelse i Islam» (Saadallah, 2004: 218).

Post – islamsk feminisme

Bayat, 2013 snakker om den post-islamistiske feminisme bestående av en blanding av tro, frie valg, religiøsitet og like rettigheter. Strategien innenfor post-islamistisk feminisme er å skape forandring gjennom diskusjon, utdanning og mobilitet i en diskursiv ramme som kombinerer religiøse og sekulære egenskaper.

Post-islamistisk feminisme beskrives som en klar agenda som tar utgangspunkt i realitetene fra kvinners daglige liv. Hva som skiller denne feministiske retningen fra tidligere islamistisk feminisme er at den henter inspirasjon både fra den sekulære, religiøse, vestlige og andre feministiske retninger som forhandler og jobber mot kvinneundertrykkelse.

Selv om den post-islamistiske feminismen henter inspirasjon fra ulike retninger, benytter den først og fremst den islamistiske diskursen for å fremme kjønnslikestilling innenfor de begrensningene som er tilstede innad i de muslimske landene.

De perspektiver om modernitet og feminisme innenfor Islam som presenteres her vil være nyttige verktøy for å gjenkjenne diskurser og tankemåter hos bloggerne. Ved å vise til ulike tankegangere på disse perspektivene muliggjør en oppfatning av å kunne se hvilken grad forståelsene på MMW samsvarer med eller utfordrer ulike teorier om islam og feminisme, og om det kan sees kjennetegn i disse perspektivene i de forhandlinger av modernitet som kan komme til syne på bloggen.

Et annet perspektiv som også vil gjøre seg gjeldende for min forståelse av MMW handler om internettaktivisme. I det følgende vil det bli belyst ulike forståelser av de effekter denne type aktivisme har for sosial endring.

Internettaktivisme

Utviklingen av elektroniske nettverk og sosiale medier har åpnet for nye typer aksjonsaktivisme. En type er internettaktivitet, eller mobilisering. Denne formen for aktivisme tar gjerne form som aksjonsgrupper på sosiale medier som Facebook og lignende, eller andre internettsider som blogger, websider med mer.

Slike aksjonsformer blir hyppig omtalt i mediene. Internett gjør det mulig å nå ut til svært mange som kan ta del i en aktivisme som de ellers ikke ville kunne tatt del i på grunn av demografiske hindringer. Internettaktivismen må derfor forstås som en del av aksjonsdemokratiet. Generelt kjennetegnes aksjonsdemokratiet ved at folk er aktive i enkeltsaker, som ofte er av kortvarig, og av spontan karakter, for eksempel demonstrasjoner, boikott, underskriftskampanjer og så videre (Barne- og likestillingsdepartementet 2011: s 76-77).

I artikkelen *Muslimah Media Watch: Media Activism and social Change* diskuterer Echchaibi, 2013 hvordan det er knyttet både anerkjennelse og kritikk til internettaktivisme og hvilken innflytelse og betydning denne aktivismen har for sosial endring.

På den ene siden viser han hvordan en denne typen aktivisme stiller svakt da det mangler en tydelig etablert organisasjon og synlig engasjement i det offentlige rom. En annen side viser hvordan internett gir liv til en ny deltakende kultur, med nye metoder å prosessere informasjon og interagere med verden på andre måter enn tidligere.

Echchaibi konkluderer slik med en tredje side

«effekten av internettaktivisme og dynamikken av sosial endring, og protest i en moderne digital kultur trenger ikke å være en enten- eller fremstilling. Men heller at internettaktivisme gjennom blogginnlegg og lignende kan sees som en måte å takle nye maktrelasjoner innad i et komplekst internett hvor maktstrukturer blir mer diffuse. Det skaper en mer horisontal flyt av informasjon» (Echchaibi, 2013: 854).

På denne måten kan vi se hvordan internettaktivisme kan sees som et nytt «ansikt» innenfor flere måter å uttrykke mening på i en progressiv, nyliberal globalisering. Å være progressiv kan forklares ved noe eller noen som arbeider for fremskritt, som er fremskrittrettet (Nordbø, 2018).

Blogger, og andre sosiale medier kan sees som aktivistiske verktøy som kan gi innflytelse i en pågående sosial endringsprosess.

De kan ikke sees som erstatning av synlig aktivisme i det offentlige rom. Mitt hovedfokus i analysen vil ikke omhandle hvordan blogg kan anees som et legitimt aktivistisk verktøy, eller måle dens effekt for sosial endring. Likevel er dette et viktig aspekt for min forståelse av det som skrives på bloggen, og hvorfor det skrives. For meg er bloggen i all hovedsak en mulighet til å lese kvinnenes forhandlinger.

Jeg nevnte tidligere i kapitlet hvordan konstruktivisme søker etter å oppdage ujevnheter i maktposisjoner sin ligger bak meningsproduksjon (Charmaz, 2013). Et siste perspektiv jeg vil presentere er begrepet, performativitet, som fokuserer på ulikhet innenfor maktreelasjoner.

Performativitet

Judith Butlers beskriver begrepet performativitet på denne måten:

De prosesser, praksiser eller gjøringer hvor hegemoniske sosiale roller og definisjoner (kategorier) blir noe som kontinuerlig bekreftes, fremføres, konstrueres og rekonstrueres i daglig samhandling mellom aktører) (2007: 138)

Bak begrepet ligger en forståelse av at forestillinger om hva et fenomen er bidrar til å produsere fenomener og dets innhold. Det viser til en iterativ makt til å regulere og begrense fenomener innenfor gitte diskurser. Videre kan begrepet beskrives som en konstant rekke uttrykte handlinger, muliggjort innenfor en allerede eksisterende matrise, gitt ut fra kategoriseringer (Butler, 1990).

Performativitet viser at noen handlinger har en obligatorisk mulighet til å produsere og reprodusere effekter. Disse handlingene siterer sosiale forventninger – en modalitet innenfor en maktdiskurs. På denne måten blir individet et subjekt som skaper identitet gjennom visse strukturelle rammer (Ibid.)

Butlers teori om kjønn som noe som er «performed» - som gjøres – kan belyses inneofr feministisk teori. Hun utfordrer den tradisjonelle todelingen av kjønnskategorien. Hun sier at kjønn, både er biologisk, det man er født med, men at det også er sosialt og kulturelt skapte kategorier. Butler sier at biologisk kjønn, på linje med sosialt kjønn er konstruert, og ikke en naturgitt kategori. Hun viser hvordan kjønn er noe som gjøres med ulike praksiser, og ikke noe man er eller har. Butler sier at forestillinger om hva kjønn er bidrar til å produsere selve fenomenet kjønn. (1990: 9 – 10).

Performativitet kan utdypes ytterligere som:

I første omgang, avslører performativitet om kjønn seg om forventninger til en kjønnets essens som er produsert utenfor seg selv. For det andre er performativitet, ikke en enestående handling, men gjentakelser og ritualer som oppnår effekt gjennom normalisering i konteksten av en kropp, forstått, delvis, som en kulturelt opprettholdt tidsavhengig varighet» (Butler 1990: xv)

Det er handlingene som gjør at fenomener fremstår som naturlige. Til tross for at de er kulturelt skapt, og i endring. Kjønn kan slik forstås som et resultat av dominerende forestilling om hva en kvinne – eller mann – er, hvordan en skal se ut, samt hvilke praksiser som samsvarer med disse forestillingen, og som repeteres ofte nok til å opprettholde dem (ibid.).

Butler argumenterer for at kjønn er kulturelle opptredener som består av ulike, forhåndsgitte praksiser som sammen bidrar til at kjønnskategoriene fremstår som naturlige og selvfølgelige. Det betyr at kjønn ikke forstås som en indre forutgitt identitet, men at praksiser som knyttes til kjønn produserer en forestilling av en slik essens (Ibid.).

Dette perspektivet åpner opp mulighet for å se identitet som noe som innehar ulike kategorier som synliggjør forhandlinger og ulike praksiser. I dette kapitlet har jeg trukket opp de teorier og perspektiver som utgjør det faglige rammeverket for masteroppgaven. Først og fremst vil mitt blikk på materialet kunne sees i lys av en konstruktivistisk tankegang. Det er i kapitlet presentert et bredt teoretisk grunnlag. MMW er ingen endimensjonal blogg, og perspektivene som kommer frem i dette kapitlet vil på ulike måter blir hensiktsmessig i analysen av bloggen. I neste kapittel om metode og metodologi fokuserer jeg på det metodiske rammeverket for masteroppgaven..

KAPITTEL 3: METODE OG METODOLOGI

I dette kapitlet ønsker jeg å vise hvilke metodiske grep jeg har brukt i arbeidet med masteroppgaven. Kapitlet er lagt opp på følgende måte; først kommer en presentasjon av de metodiske valgene jeg har gjort. Jeg vil her presentere de refleksjoner jeg har gjort i prosessen og utviklingen av analysekapitlene. Videre vil jeg presentere hvordan jeg har anvendt metoden i innhenting- og seleksjonsprosessen av empirien. I tillegg viser jeg hvordan jeg har latt meg inspirere av og anvendt analytiske strategier.

Kvalitativ metode

Jeg har valgt kvalitativ metode som tilnærming i masteroppgaven min. Den kvalitative metoden beskrives som et samlebegrep for de metoder som søker etter å analysere sosiale og psykologiske fenomener i dybden. Den kvalitative metodelitteraturen fokuserer på datainnsamlingen. Det vi si dataens sammensetning, samt hvordan man har gått frem for å samle inn data ved å benytte seg av ulike metoder (Aune, 2008).

Med metode henviser jeg til de ulike metodiske tilnærmingene som kan tas i bruk for å samle inn nødvendige og relevante data. De vanligste tilnærmingene kan blant annet være i form av intervju, observasjon og analyse av tekst, lyd eller bilder. De kvalitative metodene fremhever prosesser og mening som ikke kan måles i kvantitet eller frekvens, men heller omhandler prosesser som tolkes i lys av den konteksten den inngår i. Ved å ta i bruk kvalitativ metode får man tilgang til egenskaper og karaktertrekk i materialet som studeres (Thagaard, 2013:17).

Fleksibilitet, åpenhet og gjensidig påvirkning mellom de ulike fasene i arbeidet er nøkkelord innenfor kvalitativ metode. Herunder er problemstillingen og prosessen av å analysere data overlappende og går inn i hverandre. Problemstillingen er retningsgivende for hvilke personer, situasjoner og tekster som er hensiktsmessig å studere. Den gir også instruks for hvilke metodiske valg som benyttes og hvordan analysen skal utføres (Ibid.:49-51).

En fleksibel og åpen tilnærming til det empiriske materialet har også vært en viktig del av mitt prosjekt. Det har vært viktig for meg at materialet selv har satt premisser for hvilke vitenskapsteoretiske og analytiske verktøy som har vist seg hensiktsmessig. I løpet av arbeidsprosessen har både problemstilling, og blikk på materialet endret seg. Jeg startet med en ganske åpen og stor problemstilling – eller tema som omhandlet; *muslimsk feminisme i en internasjonal kontekst*.

Gjennom datainnsamling, refleksjoner rundt lesningene og de første analyseringene ble det utviklet en smalere og mer konkret overordnet problemstilling;

Hvordan forhandler forfatterne på Muslimah Media Watch sin muslimske identitet i en moderne kontekst?

Ut i fra problemstillingen laget jeg noen operasjonaliseringer, eller forskningsspørsmål, som har konkretisert og gitt retning for problemstillingen og materialet; *Hvordan forstår forfatterne i MMW egne praksiser og Vestens oppfatninger av disse praksisene? I hvilken grad samsvarer disse forståelsene med eller utfordrer eksisterende teorier om forholdet mellom islam og feminisme?*

På den måten ble retningen i arbeidet med spesifikt og dyptgående, fremfor stor og flytende. Det positive med at jeg gikk ut med en stor problemstilling var at det gjorde det mulig for meg å se materialet på flere måter og oppdage mønstre jeg ikke ville sett om jeg hadde hatt en spisset problemstilling fra begynnelsen.

Tekstanalyse og Muslimah Media Watch

Det ble tydelig for meg at masteroppgaven skulle omhandle muslimsk feminisme og internettaktivisme. Jeg ble etter hvert kjent med MMW som web-organisasjon/blogg og deres engasjement i det muslimfeministiske miljøet.. Jeg nevnte innledningsvis det mangfoldet på bloggen, og de verdensområder som var presentert på bloggen. Med sine 21 engasjerte forfattere, fra over hele verden, så jeg MMW som et relevant og sterkt bidrag inn i en internasjonal kontekst.

Når man kommer inn på selve fremsiden, muslimahmediawatch.com, er det første man ser deres logo med teksten «Muslimah Media Watch» under. Logoet ligner en varians av Islams stjerne og halvmåne. MMW sin logo har tre halvmåner i ulike farger, der den ytterste representerer en «snakkeboble». Fra forsiden er det mulig å gå inn på andre faner. Man får mulighet til å lese «om MMW», og deres engasjement, bakgrunnsinformasjon om de enkelte forfatterne og «ressurser», som henviser til ulike hjelpeorganisasjoner for muslimske kvinner.

Innleggene som publiseres på MMW blir plassert innenfor ulike seksjoner som «kultur», «samfunn», «mote» og «politikk». Ved å trykke på valgt seksjon får man opp en liste over alle innlegg som er lagt under denne seksjonen. Det er også mulig å velge å lese alle innleggene til en bestemt forfatter. Øverst på siden er det et søkefelt som gir mulighet for å skrive inn ord og tema man ønsker å lese om.

Det var deres uttrykksform, meningsskaping gjennom blogginnlegg som ga grunnlaget for valg av metodisk tilnærming. Det ble raskt klart for meg at tekstanalyse ble det egnede for å belyse både problemstilling og MMWs sosiokulturelle mønstre på best mulig måte.

Helt grunnleggende «søker tekstanalyse etter å undersøke hvordan mennesker lager mening av hvem de er, og hvordan de ser seg selv i relasjon til andre» (Thagaard, 2013: 59)

Innenfor dette bør det nevnes at det meste av kvalitativ metode på en eller annen måte er uttrykt i tekster. Studier av dokumenter kalles også innholdsanalyse. I og med at innholdsanalyse også baserer seg på innhold i for eksempel transkripsjoner fra intervju, viser Thagaard hvordan det kan være hensiktsmessig å benytte betegnelsen dokumentanalyse for studier som er basert på tekster som er skrevet av andre enn forskeren i en annen kontekst enn hva forskeren bruker teksten til. Det er denne benevnelsen jeg bruker i mitt arbeid. Videre fremheves fremhever verdien av å anvende allerede foreliggende data da materialet vil være etablert uavhengig av forskerens påvirkning. Ved å bruke tekstanalyse som metodisk tilnærming vil jeg altså ikke ha noen påvirkning på innholdet i empirien som er samlet inn (ibid.).

Jeg nevnte tidligere hvordan man må skille mellom ulike type dokumenter i tekstanalyse. Dette gjelder også når man skal analysere allerede foreliggende data. Innleggene fra MMW har en personlig karakter, men skiller seg likevel fra andre personlige tekster som brev og dagbøker. De to sistnevnte er skrevet til en bestemt mottaker, mens et blogginnlegg er skrevet slik at det skal være tilgjengelig for alle som ønsker å lese den. På den måten får innleggene også en offentlig karakter. Det er et viktig poeng å ha med seg fordi det tydeliggjør hvordan et blogginnlegg fra MMW ikke ene og alene kan analyseres oppimot hva bloggerne kommuniserer om sine tanker og verdier, også hvordan de ønsker å bli forstått av leseren. Tekstanalyse kan slik gi et grunnlag for å kunne se på nettstedets sosiokulturelle særpreget og kommunikasjonsmønster.

Det finnes like mange styrker og svakheter med kvalitativ metode som det gjør med andre metodiske tilnærminger. Det ble tidligere nevnt hvordan kvalitative metoder er en forståelse av sosial fenomener og åpen stil i datainnsamling, teoretisk refleksjon og tolkning. Til sammen skaper disse faktorene måter å forstå sosiale fenomener i en sosial kontekst. Thagaard sier at denne fleksibiliteten betyr at målet med kvalitativ forskning ikke er å teste hypoteser, eller bevise rett og galt, men i stedet skape en forståelse av et fenomen som en dyptgående undersøkelse av fenomener i sosiale kontekster. Videre sier Thagaard (ibid.) at fenomener ikke er et bestemt forhold, men at de er flytende og skiftende. Det betyr at en dyptgående undersøkelse av sosiale fenomener er tidsbestemt. Resultatet av dette vil på denne måten være en tidsbegrensning av den innsamlede dataen.

Datainnsamling

Primærkilden i masteroppgaven min er utvalgte innlegg fra MMW. Jeg startet datainnsamlingen min ved å gjøre med kjent med websiden/bloggen. I tre måneder observerte jeg bloggens aktivitet og leste både nye og eldre innlegg. Dette var en måte for meg å få oversikt over materialet i tillegg til å få et innblikk i hvordan MMW fungerte og hvem forfattergruppa var. Jeg leste meg opp på forfatterne, fulgte MMW på andre forum, Twitter, Facebook, intervju, artikler og så videre. Slik fikk jeg et overblikk over hvilken betydning MMW hadde i det muslimfeministiske miljøet på sosiale medier og internett.

Etter denne tre måneders perioden startet jeg å gjøre utvalget av hvilke innlegg som skulle være med i datainnsamlingen. Her ble det nødvendig å gjøre noen avgrensninger i materialet. Jeg avgrenset søkene fra januar, 2012 til januar, 2017. Dette gjorde jeg fordi jeg ønsket at eventuelle debatter, og engasjement det ble skrevet om i innleggene sine skulle være knyttet til dagsaktuelle debatter og tema

Det ble satt spesielt tre kriterier som var viktig i utvelgelsen av datainnsamlingen. For det første var det viktig at innleggene var skrevet av forfatterne på bloggen. Med dette mener jeg at jeg ikke ønsket innlegg skrevet av gjestebloggere eller anmeldelser. Dette kriteriet ble lagt av de grunn at jeg ønsket å få frem stemmene til de faste skribentene. Videre ønsket jeg at innleggene skulle inneholde forfatternes personlige tanker, meninger og opplevelser, heller enn upersonlige bidrag, som film- og bokanmeldelser og så videre. Dette kriteriet ble gjennom datainnsamlingen viktig for meg. Slagordet til MMW heter som sagt «Who We are!» - det var det jeg ønsket å se etter i materialet, forfatternes stemmer. For det tredje var det viktig for meg at utvalget av innlegg var skrevet av kvinner med ulik nasjonalitet og etnisitet. Jeg ønsket at bloggens mangfoldige og internasjonale karakter skulle komme til uttrykk.

Mine først søk etter tekster gikk på søkeord som MMW selv har definert som sine «kjernesaker» i sin selvpresentasjon, i feltet «om oss». Dette var ordene «likestilling», «kropp», «rasisme», «islamofobi», «feminisme», «stereotypering», «seksualitet» og «patriarkat».

Alle innleggene som omhandlet de nevnte temaene ble samlet i en tabell for å få en bedre oversikt og for å se etter mønstre i materialet. I tabellen inkluderte jeg tittel på innlegget, dato, forfatter, bakgrunn (opprinnelsesland og bosted), tema og hovedperspektiver. Til slutt bestod utvalget mitt av sju blogginnlegg, som nå utgjorde min datainnsamling;

Tittel	Forfatter	Bakgrunn	Tema/perspektiv
Hijab: a muslim womans only achivenemt	Eren Cervantes - Arruana	Konvertert til Islam Meksikansk, bor i Canada	Hijab: oppmerksomhet rettet mot hijaben – ære vs. undertrykkelse
And the hijabs and niqabs won't go away	Eren Cercantes Arruana (Canada)	Konvertert til Islam. Meksikansk, bor Canada	Hijab: Hva hijaben betyr for individet som har det på, og hva det symboliserer for samfunnet
Burkini Bans: Revealing or covering should be a woman's coice	Shereen (de Arabiske Emirater)	Brisk – Palestinsk, bor i De Arabiske Emirater	Burkini: feministisk tilnærming til «burkinidebatten». Hvem bestemmer hva en kvinne skal se ut?
Beauty pageants: do anyone actually win?	Nicolejhm (Saudi Arabia)	Amerikansk, bor Saudi – Arabia	Kommentar på skjønnhetskonkurranser, og hvem som sees som verdige vinnere
On (not) living up to the hijab tutorial ideal	Izzie (India)	India	Skjønnhetsidealer: beskrivelse av ulike skjønnhetsidealer, og være komfortabel med eget utseende.
Little Hijabs: to wear or not to wear	Shyahirah (Nederland)	Fra Singapore, bor i Nederland	Diskusjon om barnehijab: å kunne ta selvstendige valg
Ramadan reflections: shedding the burden of islamophobila	Syahirah (Nederland)	Fra Singapore, bor I Nederland	Trakasseirng, frykt for å gi uttrykk for egen religion

Tabellen ble i arbeidet et godt verktøy. Både i avgrensingsperioden og for å få oversikt over tema og mønster som fantes i materialet. I kombinasjon mellom å bruke tabellen og lese datamaterialet ble jeg mer og mer interessert i hvordan forfatterne skildret det å være muslimsk kvinne i Vesten, og ikke-muslimske land. Dette var noe som gikk igjen i flere innlegg og i ulike tema. Særlig ble jeg interessert i temaene om muslimske hodeplagg og burkini, islamofobi og tanker om kvinnekroppen. Ved at jeg hadde en relativt liten datasamling i forhold til hvor mange blogginnlegg som eksisterer på siden, handlet om at jeg ønsket å fremheve en mening som ikke kunne måles i kvantitet, en faktor som er viktig i når man benytter seg av kvalitativ metode.

Jeg nevnte tidligere hvordan den kvalitative metoden ser etter de prosesser som kan tolkes i lys av den konteksten materialet inngår i. Altså fikk jeg vet å ha et mindre datamateriale en mer dyptgående forståelse av materialet, enn om jeg hadde hatt større empiri.

Gjennom nye gjennomlesninger kom jeg etter hvert frem til mine tre analysekapittel 1) Den skjulte kroppen; forståelser av hijab og burkini. 2) Symboler av frykt; forståelser av islamofobi. 3) Globale bilder av skjønnhet; forståelser av ulike skjønnhetsidealer.

Forfatterne på bloggen ønsker å formidle erfaringer og en sosial kontekst som rommer flere enn selg selv. Spesielt ved at de snakker ut i fra hvilke opplevelser og normer, sosiale forventninger og stereotyperinger de som muslimske kvinner opplever som en generalisert gruppe. Utvalget vil ikke være representativt for alle forfatterne på MMW, men det kan likevel belyse generelle trekk ved MMW, og deres engasjement.

Alle innlegg, og tekst på bloggen er skrevet på engelsk. Jeg har oversatt alle sitater fra innleggene i analysen fra engelsk til norsk. Ved at jeg har oversatt sitatene fra originalspråket har jeg risikert å miste noe informasjon, misforstått og mistolket innhold, eller sjargong. Jeg har også valgt å oversette sitater, begreper og definisjoner fra faglitteraturen fra originalspråket til norsk. Jeg har så langt det har gjort seg mulig ønsket å bevare det faglige innholdet fremfor ordrett oversettelse. Jeg har valgt å oversette sitater og begreper for å få bedre flyt i teksten, i tillegg til at jeg ønsker at begrep og ord forfatterne skriver skal være sammenfallende med de begrepene jeg bruker i selve analysen.

Analysestrategi

Etter å ha gjort utvalg i datainnsamlingen måtte jeg finne de analytiske redskapene jeg trengte for den videre analysen. Å velge analytisk grep krever flere overveinger, men handler tilslutt om hva man egentlig ønsker å se etter i materialet. Det er flere analytiske tilnærminger som kan gjøre seg relevant i arbeidet med materialet mitt. Spesielt ble jeg i interessert i hvordan diskursanalyse og hvordan den kan hjelpe meg til å få en brei forståelse av betydningen av de sosiale prosessene, og mønstrene som kom til syne i materialet.

Diskursanalyse

Jørgensen og Philips definerer begrepet diskurs på denne måten: «en diskurs er en bestemt måte å tale og forstå verden (eller et utsnitt av verden) på» (2013: 9). Dette skjer gjennom en konstant rekke uttrykte handlinger, muliggjort innenfor en allerede eksisterende matrise, gitt ut fra kategoriseringer (Butler, 1990).

En diskurs er altså noe som legger mening til ord og uttrykk. Disse meningene skaper forventninger til de som bærer diskursen. Språket er strukturert i forskjellige mønstre som uttalelsene våre følger når vi handler i ulike sosiale domener. En diskursanalyse er slik analysen av mønstre. Det vil si at det ikke er en tilgang, men en rekke tverrfaglige multidisiplinære tilganger som kan anvendes på mange sosiale områder (Jørgensen og Phillips, 2013). Thagaard forklarer diskursanalyse som «en tilnærming som egner seg til analyser av samtaler der forskeren fokuserer på implisitte regler og hvordan personer snakker om tema som er sentrale i en kultur.» (Thagaard, 2013: 34)

Diskursanalyse av tekster bygger på et teoretisk fundament om å avdekke mening i tekster bit for bit. Meningen lever i språket og det er viktig av man i materialet greier å fange det betingede og det ubetingede og de spenningene mellom ulike perspektiver på verden. Det viktigste i diskursanalyse er å få tak i hvordan enkelte diskurser er skrudd sammen og hvilke alternative representasjoner som finnes (Bratberg, 2017).

Etiske utfordringer og refleksjoner om forskerens situering

Forskning som foregår på internett kan by på spesielle utfordringer. Man har som forsker plikt til å respektere menneskers verdighet, trygghet og autonomi, dette gjelder også for internettforskning. Ved å bruke sitater fra internett bør man som forsker vise særlige hensyn til at det kan være mulig å spore informantens og tredjeparts identitet ved å foreta fulltekst eller delseek på sitatene. Bruk av sitater krever også at meningsinnholdet ikke endres (etikkom, 2014).

For noen kan personlige blogger være offentlige arenaer, mens andre betrakter blogg som offentlig tilgjengelig, men at innholdet er privat. Når det på et nettsted er flere deltagere, som på MMW, kan de forskjellige forfatterne ha ulik oppfatning av hva som er privat og offentlig. Dette er utfordringer og overveininger som har preget hele forskningsprosessen.

Jeg har ikke anonymisert forfatterne av blogginnleggene som er med i analysekapitlene. Muslimah Media Watch er en åpen og tilgjengelig blogg for alle som bruker internett. Samtidig har noen av bloggerne valgt å skrive under alias, eller bare med fornavn. Jeg har i analysen kun benyttet meg av de navnene de presenterer seg selv med. Når man skriver en blogg som MMW, som tydelig ønsker å gi ut et budskap til verden, anser jeg den slik ikke som en blogg av personlig eller privat karakter, er det en bevisst handling om å fremstå med egen identitet eller om man ønsker å være anonym. Jeg ser derfor ingen behov for å anonymisere forfatterne ytterligere enn hva de har valgt å gjøre selv.

Videre vil kvalitativ forskning bringe inn spørsmål om forskerens rolle i analysen. I hvilken grad har forskeren vært delaktig i utviklingen av analysen? Thagaard, 2013 sier at forskeren alltid vil være influert av hennes eksisterende kunnskaper og erfaringer. Det er viktig at forskeren greier å reflektere over egen rolle og hvilke forutinntatte forståelser og holdninger som kan påvirke materialet.

En tekstanalyse av blogginnlegg skrevet av muslimske kvinner vil kreve noen kulturelle kunnskaper fra min side. Kjeldstadli sier at «en tekst alltid vil være lagd av en opphavsmann i en viss sammenheng, i en viss kontekst» (2007: 187). Jeg har måtte være bevisst de rammer og kontekst de ulike innleggene er skrevet under for å få en bedre forståelse.

Det internasjonale preget på bloggen gjør konteksten mer kompleks. Forfatterne av bloggen kan også ha ulike kulturelle koder seg imellom, andre erfaringer basert på nasjonalitet, etnisitet, samt om de snakker ut i fra opplevelsen av å være minoritet, muslimske kvinner i USA, Canada, eller majoritet, muslimske kvinner i Irak, Saudi-Arabia. Selv om bloggens internasjonale karakter er deres «trademark» og det som gjør den så interessant, har det også være den største utfordringen i lesningen av innleggene. Kvinners rettigheter, sosiale utfordringer, politiske muligheter og mulighet til deltagelse i det offentlige rom er helt ulik ut fra hvor i verden bloggerne bor i. Dette er noe jeg til enhver tid har måtte tatt høyde for i lesningen av bloggen.

Bondevik m.fl., 2006: 16 skriver «kjønn betyr fremdeles forskjellige ting i forskjellige deler av verden», dette har jeg måtte vært klar over kunne være gjenspeilet i innleggene. Til tross for at de bruker like ord som skjønnhet, likestilling, feminisme og så videre har jeg måttet være bevisst over at begrepene kan ha ulike betydning ut i fra hvordan tanker om kjønn, kulturelle koder, påbud og rettigheter kvinnene lever under. Jeg; kvinne, ikke-muslim, med det norske samfunn som erfaringsverden kan ha ført til at jeg har oversett ulike kulturelle koder som finnes i blogginnleggene. I løpet av arbeidet har jeg også risikert å mistolke betydninger av ulike tekster, fenomener, politiske diskurser, denotasjoner samt ulike sjargonger som ironi, satire og lignende

I dette kapitlet har jeg beskrevet de metodiske rammeverket for masteroppgaven, refleksjoner rundt prosessen og utviklingen av analysekapitlene. Samt hvilken analysestrategi jeg benytter i analysen. I neste del vil det første analysekapitlet bli presentert.

KAPITTEL 4: DEN TILDEKKEDE KROPPEN

Analysen baseres på innlegg skrevet av tre forfattere fra Muslimah Media Watch; Shereen, Eren og Syahirah, alle fra ulike land. Alle disse tre er godt etablerte skribenter i MMW. Shereen er Britisk-Palestinsk, men bor og jobber nå i De Arabiske Emirater, Dubai. Hun har skrevet for MMW siden 2015. Eren, som er ansvarlig redaktør på MMW, er opprinnelig fra Mexico, men emigrerte til Canada i 2010. Syahirah er fra Singapore, nå bor hun i Nederland. Eren og Syahirah har vært aktive skribenter siden 2012.

Dette kapitlet vil være analysen av forståelsen av «den tildekkede kropp», med fokus på hijab og burkini. Til analysen stiller jeg følgende spørsmål; hvordan er kulturelle normer og forståelsen av hijab og burkini produsert og forhandlet i innleggene? Hvilke motivasjoner diskuteres for å bruke eller ikke bruke hijab? Hvordan tolkes medias forståelse av hijab og burkini – og hvordan opplever forfatterne at disse bildene påvirker muslimske kvinner og deres utøvelse av personlig tro og identitetsskapelse?

Gjennom kapitlet kommer jeg også til å se hvordan de identifiserte forståelsene sammenfaller med eksisterende teorier om forholdet mellom islam og/eller feminisme. I tillegg skal jeg også til å se på hvilke måter forfatterne forhandler mellom tradisjon og modernitet.

Analysen baseres på fire blogginnlegg; «Hijab: A Muslim Woman's Only Achievement», skrevet av Eren 19.07.2012, «And the Hijab and Niqabs Wont go away», også skrevet av Eren, 02.10.2013, «Burkini Bans: Revealing og Covering Should be a Womans Choice», skrevet av Shereen 25.07.2016 og «Little Hijabis: To Wear og Not to Wear?» skrevet av Syahirah, 02.10.2013.

Egne forståelser av hijab og burkini

Analysen i denne delen handler om identifiserte forståelser av valget om å dekke til kroppen sin. jeg ønsker her å se på hvilke motivasjoner og forhandlinger som ligger bak å bruke/ikke bruke hijab. I analysen er det identifisert tre ulike motivasjoner knyttet til valget om å bruke/ikke bruke hijab; det spirituelle og personlige valget, det vanskelige og avviste valget og det frie og feministiske valget.

Et personlig og spirituelt valg

Forståelsen av å bruke hijab som et personlig og spirituelt valg, vil utforskes i et blogginnlegg skrevet av Syahirah. Syahirah, emigrerte fra Singapore til Nederland i 2010, hun fullfører nå masteravhandlingen sin i utviklingsstudier. På sin personlige blogg, susu-pekat-manis skriver hun om opplevelsen av å være muslimsk kvinne og minoritet i Nederland. Innlegget er hentet fra seksjonen "kultur/samfunn" med tittelen «little hijabis: to wear or not to wear». Hun diskuterer om barn bør bruke hijab eller ikke. I innlegget kaller hun barnehijaber for tvunget sosialisering. I innlegget skriver hun dette:

Jeg tror virkelig på å bruke hijab for spirituelle grunner. Jeg anerkjenner også at hijab har sine sosiale grunner, som noen kvinner også bruker den for. Til slutt handler det likevel om et informert samtykke voksne kvinner tar ut i fra egen kunnskap, dette er prisverdig (Syahirah 7. oktober 2013)

Syahirah beskriver tre elementer jeg ønsker å belyse. For det første henviser hun til egne grunner til å bruke hijab, hennes spirituelle tro. Videre viser hun til en anerkjennelse av at hijaben ikke trenger å ha samme betydning for alle kvinner som bærer den. Til slutt knytter hun hijaben til informasjon og kunnskap, gjort av kvinnen selv, ut i fra egne og personlige grunner. På denne måten forklarer Syahirah hvordan valget rundt å bruke hijab eller ikke er knyttet til kvinnens selvbestemmelse. Wendy Brown argumenterer for at «individets frie valg opphøyes innenfor den vestlige sekulære verden. En kvinnes frihet til å velge beskrives som målestokk for graden av likestilling i et samfunn» (2012).

Anne Phillips, 2007 sier «det må legges vekt på individets autonomi og at mennesker representerer sine personlige valg fremfor kulturen de kommer fra. Dette er noe som skaper forstyrrelser og som ikke stemmer overens med de diskurser som konstruerer muslimske kvinner som iboende passive» (2007: 39). I sitatet kommer det på denne måten frem hvordan beskrivelsen en kvinnes valg om å bruke hijab eller ikke kan motbevise diskursive praksiser om at en kvinne som bruker hijab er knyttet til passivitet, eller undertrykkelse, men at det kan handle om samtykke og selvbestemmelse.

Et vanskelig og avvist valg

En annen forståelse av valget om å bruke/ikke bruke hijab produseres på bloggen av Eren, en kvinne som har konvertert til Islam. Eren er opprinnelig fra Mexico, men bor i Canada. Hun konverterte til Islam i 2010, noe som hovedfokuset på hennes egen blogg, Erenarruna. Hennes perspektiv i dette innlegget handler om hvordan beslutningen rundt hijab er et vanskelig valg, og som hun til slutt avviser. Sitatet er hentet fra innlegget hennes «And the hijabs and niqabs won't go away».

Hun skriver om hvilke konsekvenser hijaben får for muslimske kvinner som lever i vestlige samfunn. I sitatet som presenteres snakker hun om personlige tanker og opplevelser knyttet til å bære hijab eller ikke. Hun skriver:

Rett etter at jeg konverterte til Islam begynte jeg å overveie ideen om å bruke hijab. Jeg gikk i butikken og kjøpte en haug med sjal... jeg prøvde til og med niqab, etter oppfordring fra mine muslimske venninner... Jeg skjønte fort at hijab ikke kom til å funke for meg. Til tross for at mine muslimske venner ikke godkjente det, bestemte jeg meg for at som en meksikansk konvertitt i et vestlig land ikke var klar til å forplikte meg til dette tøystykket alle snakket om. For det første har jeg ikke-muslimsk familie i Canada som prøver å verne sin meksikanske identitet. Samtidig har jeg familie i Mexico som ikke skjønner hvorfor jeg har konvertert ... Hijab og niqab er sentralt i mange muslimske kvinners liv, uansett om det er religiøse, politiske eller personlige grunner uavhengig av hvor mye man diskuterer om det er rett eller galt for kvinner å bære hijab, må det anerkjennes at å velge et slikt plagg ikke er lett. (Eren 02.10.13)

Her tar Eren opp flere interessante faktorer som gjør valget om å bære hijab vanskelig. Spesielt kommer hennes meksikanske identitet til uttrykk. Hun legger spesielt vekt på forholdet mellom å være meksikansk innvandrer i Canada med en familie som ønsker å holde på sin meksikanske identitet, samtidig som hun inntar en ny identitet som muslim. Hun skriver at familien hennes ikke forstår hvorfor hun konverterte. Derfor blir spørsmålet om å bruke/ikke bruke hijab problematisk fordi det blir en tydelig forskjell og noe som ikke passer inn i en meksikansk identitet. Berg m.fl. sier at «alle posisjoneres i forhold til etnisk tilhørighet, kjønn, seksualitet, religion, klasse, alder, funksjonalitet og andre mulige forskjellsskapende kjennetegn som virker bestemmende på liv og identitet» (Berg. m.fl, 2010: 22). Eren kan plasseres innenfor flere ulike kategorier; kvinne, muslim, innvandrer, konvertitt, meksikansk. Alle med ulike sosiale forventninger om hvordan hun skal opptre.

Judith Butler sier at «identitet er produsert av en opptreden (performance)» (1990: 45) Videre viser Butler til at man kan «gjøre» identiteten sin på ulike måter, ved å opptre eller «kle seg ut» på forskjellige vis. Eren snakker om hvordan hun prøver ut hijaben. Dette viser at for Eren er det å «gjøre», eller «ikke gjøre» hijab, ikke er en nødvendig del av å være muslim.

Ut i fra Butlers teori om at vi skaper egen identitet gjennom en «performance» ønsker jeg å ta tak i spesielt to kategorier Eren beskriver; den muslimske, og den meksikanske identiteten. Butler sier at «identiteter har sosiale forventninger knyttet til seg som muliggjøres innenfor en allerede eksisterende matrise» (1990: 47).

Erens ulike identiteter har flere sosiale forventninger knyttet til det som er mulig innenfor de strukturelle rammene som passer de identitetene hennes. For meg kan det se ut til at Eren opplever en identitetskonflikt, da det er vanskelig å leve ut begge identiteter til det fulle. Ved at familien ikke forstår valget hennes om å konvertere, samtidig som hennes muslimske venner reagerer på at hun velger bort hijaben. Identitetskonflikten skjer altså ved at de sosiale forventningene til de to kategoriene ikke samsvarer. Likevel viser hun at det er mulig å forhandle mellom det som ikke passer innenfor de ulike identitetene.

Valget om å ikke bære hijab knyttes til familien som ønsker å bevare sin meksikanske kultur og tradisjon. Hijab «passer» ikke inn i den meksikanske identiteten. Ved å ta i bruk hijab kan det virke som at det vil si å ta avstand fra denne identiteten. Slik kan hijab forstås som noe som tilhører bærerens identitet. En identitet Eren ikke greier å gjenkjenne seg i, til tross for at hun også identifiserer seg som muslim.

I lys av Eren sine overveininger og utprøving av hijab kan hennes identitet og utførelse av identitet karakteriseres som fleksibel. Ved at hun tester ut ulike segmenter i Islam og velger, velger vekk og forhandler mellom hva som passer inn med sin meksikanske identitet. Det som kommer frem i sitatet kan sees i lys Butlers forståelse av identitet. Hun sier at identitet ikke er fastlagte og statiske egenskaper hos individer, men flytende og i konstant bevegelse (1990).

Bayat sier at «det moderne muslimske subjekt forhandler og driver en fleksibel miksing for å forme sin identitet, ved å plukke og mikse det som passer best for individet selv gjennom en mindre rigid religion» (2013: 243). Ut i fra denne modernitetstanken kan det se ut til at Eren driver en forhandling mellom de ulike kulturelle normene og beveger seg inn og ut av de ulike tradisjoner og sosiale forventninger som ligger innenfor de kategoriene hun kan plasseres i. Forståelsen av hijab blir at det ikke er noe man «bare tar i bruk», men noe som må gjøres og gjennomføres. Ikke noe som nødvendigvis trenger å være en del av hennes muslimske identitet.

Et fritt og feministisk valg

Shereen er forfatter. Hun er britisk-palestinsk, men bor i de Arabiske Emirater, Dubai. Hennes forfatterskap og innlegg på MMW baserer seg hovedsakelig på «narrativ som utfordrer stereotypiske forståelser av muslimske subjekter som begrenset til kultur» (muslimahmediawatch, 2018). Innlegget er publisert i seksjonen kultur/samfunn», med tittelen «Burkini bans: revealing or covering should be a womans choice». Her har hun et tydelig feministisk perspektiv og hun kritiserer forbud mot å bruke burkini på strendene i Europa. Mange feminister avviser hijaben og ser den som en del av et undertrykkende patriarkalsk system.

Andre feminister, som Shereen, ser hijaben som en måte å motsette seg et paternalistisk vestlig syn på kvinner fra Midtøsten. I dette innlegget diskuteres hijaben som et valg knyttet til frihet og feminisme. Hun starter innlegget ved å beskrive personlige grunner for å bruke hijab og burkini:

Det er mitt valg å dekke meg til på bassengkanten slik at jeg kan føle meg komfortabel og gjøre det meste ut av mine to lidenskaper, svømming og troen min. I tillegg til det kan jeg være involvert i familieaktiviteter og med besøkende som i sommervarmen helst ønsker å bruke tiden sin ved bassenget» (Shereen, 25.07.16)

Det presenteres to motivasjoner for å bruke hijab. For det første handler det om å være komfortabel, og for det andre handler det om å ivareta egne lidenskaper. Å dekke seg til med burkini kan tolkes som en forutsetning for at hun skal kunne drive med svømming. Jeg ser sitatet hennes slik at troen kommer først, så kan hun være aktiv svømmer og deltagende mor

Videre i innlegget retter hun oppmerksomheten til de forbud som har kommet mot burkini, niqab og andre ansiktsdekkende plagg i flere europeiske land. Hun avslutter innlegget med dette sitatet:

«Dersom du kjemper for kvinners rettigheter, likestilling og kvinnens rett til å kunne ha på seg det de ønsker, må det gå begge veier. En kvinne skal ha mulighet til å selv bestemme hvor mye hud hun ønsker å vise og hvor mye hun har lyst til å dekke seg til på offentlige steder, uavhengig om det er av religiøse grunner eller ikke» (Shereen, 25.07.16)

Shereen viser her at hijab også er et spørsmål om likestilling. I teorikapitlet ble Karams definisjon på muslimsk feminisme presentert. Innenfor den muslimske feminismen er det et ønske om å forene islamsk tro med internasjonale menneskerettigheter (1998).

I de presenterte sitatene er det Shereen som tydeligst fremstår som den «feministiske aktivisten» ved å snakke om likestilling og kvinners rettigheter knyttet til tema om hijab. For Shereen symboliserer ikke hijaben bare hennes egen tro, men også likestilling og feminisme. Videre leser jeg sitatet som en klar kritikk til vesten og vestens verdier som undertrykkende og lite anerkjennende ovenfor muslimer. I sitatet referer Shereen til ordet «likestilling» som må gå «begge veier». Med begge veier tolker jeg det som en gjensidig respekt og anerkjennelse av Vestens og Midtøstens verdier.

Shanson Fitzpatrick, 2008 viser i «Covering Muslim Women at the Beach: Media Representations of the Burkini» hvordan mediedekningen av burkini vanligvis brukes som et symbol på muslimske kvinner som bruker hijab og burkini som passive og ikke deltagende i det moderne samfunnet.

Hun viser hvordan media ignorerer det at mange muslimske kvinner som lever i vestlige land er ikke hijab en tradisjon som de er tvunget til å følge, men et bevisst valg gjort av kvinner som er ment å være et kulturelt, politisk eller feministisk statement. På denne måten kan Shereens forståelse av Burkini og tildekning også sees som en feminisme som avviser en dominant vestlig kultur. Synet på hva som utgjør en «frigjort» kvinner er hvordan hun kler seg på stranda.

I sitatene over er det identifisert to ulike forståelser og tanker rundt hijab. Vi har nå sett hvordan hijab for alle forfatterne bunner ut i forståelsen om det frie og personlige valget. For Eren kan det se ut til at valget om å bære hijab eller ikke er knyttet til ulike ytre faktorer som normer, religiøse og kulturelle forventninger fra hennes ikke-muslimske nettverk. Disse faktorene gjør det å bære hijab som noe som ikke passer hennes identitet og noe hun ikke vil få aksept for i sitt nærmeste nettverk. Både reaksjoner fra familien og de sosiale forventninger som hun opplever tillegges en kvinne som bærer hijab inn. Syahirah og Shereens forståelser viser hvordan valget er knyttet til indre motivasjoner, altså noe som er mellom dem og deres personlige tro. Et valg kvinnen tar gjennom et informert samtykke. Bruk av hijaben trenger slik ikke å være tilknyttet tro, men kan handle om likestilling og andre sosiale grunner.

Til nå har forfatterens egne tanker rundt valg om hijab blitt presentert. De skriver ikke på vegne av andre muslimske kvinner, men ut ifra sine individuelle og personlige begrunnelser. I neste del vil jeg belyse hvordan forfatterne tolker «de andres» forståelse av den tildekkede kroppen og hvilke konsekvenser de mener dette får for muslimske kvinner

Her har forfatterens egne holdninger rundt hijab og hva hijaben betyr for dem blitt presentert. Kvinnene snakker i disse sitatene ut i fra eget ståsted og ikke ut i fra et uforanderlig eller statisk muslimsk kollektivt. De skriver ikke på vegne av andre muslimske kvinner, men ut ifra individuelle og personlige begrunnelser.

Tolkninger av «de andres» forståelse av hijab

I denne delen vil presentere forfatterens tolkninger av hvordan «de andre» forstår den tildekkede kroppen. Jeg vil konsentrere meg spesielt to innlegg, begge skrevet av Eren, med et års mellomrom. Jeg har valg innleggene hennes fordi jeg mener de er beskrivende når det kommer til opplevelsen av identiteten «muslimsk kvinne» og «den tildekkede kroppen» formes av «de andre». «De andre» som beskrives på MMW er hovedsakelig vestlig media. Tidvis kan også «de andre» være konservative muslimske miljøer forfatterne ikke føler tilhørighet til. I de innleggene som blir brukt her rettes fokuset mot «de andre» spesielt mot vestlige media. For at det skal være et «de andre» må det også eksistere et «vi» (Berg m.fl. 2010).

På MMW tolker jeg «vi» som muslimske kvinner som opplever seg selv som moderne, aktive og deltakende i internasjonale debatter. Eller enklere sagt, kvinner som motsetter seg de stereotype og paternalistiske forestillingene som skapes om muslimske kvinner i media.

I innleggene kritiserer Eren de vestlige medias stereotypisering av muslimske kvinner. Hun inntar rollen som talskvinne og viser i innleggene et positivt bilde av muslimske kvinner.

Innlegget som presenteres her er publisert i «kultur/samfunn» seksjonen med tittelen «Hijab: A Muslim Womans Only Achievemnet?» I denne delen av innlegget tar hun opp hvordan muslimske kvinner usynliggjøres i vestlig media. Hun starter innlegget slik:

Selv om jeg er en person som lever i et vestlig muslimsk miljø som legger stor vekt på muslimske kvinners beskjedne klesdrakt, overraskes jeg sjelden over fokuset på hijab som et tegn på en kvinnens ære ... jeg har også dessverre blitt vant til opptattheten i vestlige media av hijab og svarte kåper som et symbol på undertrykkelse (Eren 19.07.12)

I dette sitatet beskriver Eren «de andres» forståelse av hijab; et symbol på en kvinnes ære versus et symbol på undertrykkelse. Til tross for ulike forståelser får «de andre» en samlet funksjon i innlegget. Det er noen som posisjonerer seg på en slik måte at de kan definere kvinnen ut fra hva hun har på eller ikke har på seg.

I det neste innlegget skrevet i overkant av et år senere tar Eren opp samme tematikk, om hvordan «de andre», i dette innlegget vestlige media, er med på å reproducere forståelsen av den muslimske kvinnen undertrykket og passiv. I innlegget tydeliggjør hun hvilke konsekvenser disse generaliserte bildene som skapes i media faktisk får for muslimske kvinner

Sitatet er hentet «Hijab: A muslim womans only achievement?» som jeg refererte til tidligere i kapitlet. I denne delen uttrykker Eren sin bekymring over hvordan muslimske kvinners prestasjoner usynliggjøres til fordel på fokuset på hijaben:

«Jeg finner det problematisk at så mye oppmerksomhet i de vestlige og spansktalende media retter seg mot muslimske kvinners klær, og spørsmål rundt hvorfor de har på seg det de har på fremfor deres profesjonelle prestasjoner. Hvor titler som «hvordan vil de muslimske sportsutøverne kle seg under OL?» er hva vi sitter igjen med etter fantastiske prestasjoner i OL ... Fokuset er stadig på hijaben, klesdrakten og politikken rund hva de kommer til å ha på seg eller ikke ha på seg ... majoriteten av alle saker hvor hijab blir diskutert tar de bort hva mange muslimske kvinner oppnår. Slik transformerer de kvinnen til noe som gjør at sløret er mer verdig oppmerksomhet enn kvinnen selv» (Eren 19.07.12)

Eren tydeliggjør opplevelsen av at vestlig media reduserer muslimske kvinner til hijaben og hva den symboliserer for vesten. Eren mener at de vestlige media frarøver og usynliggjør muslimske kvinners subjektivitet og aktive deltagelse i samfunnet. Ved å redusere hijaben til et symbol på undertrykkelse vil også en kvinne som bærer hijab fremstå som undertrykket i vesten. På denne måten kommer hun heller ikke i posisjon til å bli sett som en aktiv deltager i samfunnet.

Denne stereotypiseringen av muslimske kvinner i lys av hva Berg m.fl. sier om hvordan slike marginaliserende prosesser oppstår:

noen mennesker innenfor gitte kategorier favoriseres (majoriteten), mens mennesker innenfor andre kategorier marginaliseres (minoriteten)... hvor majoriteten får makt til å definere, navngi og legge egenskaper til bestemte sosiale grupper» (2010: 22-23)

Fitzpatrick sier «kvinnens deltagelse i sport forbindes med et moderne og likestilt samfunn. Representasjonene av kvinnelige atleter karakteriseres som minimalt kledd og ikke muslimsk» (2013: 5). Det kan se ut til at det er de representasjonene Fitzpatrick skriver om som den vestlige verdens syn på «den moderne kvinnen». De kvinnelige sportsutøverne som dekker seg tillegges egenskaper som ikke-moderne og noen som ligger «etter» en moderne og progressiv kultur.

Dette belyser hvordan hegemoniske vestlige diskurser skaper og reproducerer synet på ikke-vestlige kulturer som patriarkalske og kvinneundertrykkende; individer som lever innenfor kulturen tillegges essensialistiske og generaliserende egenskaper. Muslimske kvinner tillegges totaliserende egenskaper som undertrykt og offer innenfor den vestlige diskurs, fremfor å representere sin individuelle autonomi og frie valg (Phillips, 2007: 27). De vestlige media legger et slags røykteppe over muslimske kvinner og deres deltagelse i samfunnet. Ut fra dette vil det være mulig å argumentere for at det kanskje ikke er hijaben som dekker til kvinnen, men vestens stereotype holdninger og bilder skapt av media.

“Who We Are!”

Videre i innlegget (be)viser Eren at muslimske kvinner er aktive og deltagende. Hun tegner et bilde av den muslimske kvinnen på en måte hun selv kjenner seg igjen i:

«Jeg ønsker å lese om prestasjonene til muslimske kvinnene i OL fremfor hvorfor de velger å ha på seg hijab. Jeg ønsker å lese om muslimske kvinners oppnåelser innenfor motebransjen, ikke om hijaben hindrer dem i å være suksessfulle. Og jeg ønsker å lese om den nye Egyptiske førstedamens rolle i den nye regjeringen fremfor hijabmoten hennes» (Eren 19.07.12)

Dette sitatet er interessant av flere grunner. Her ser vi hvordan hun bruker kvinner som er suksessfulle og høyt ansett for å bygge opp under argumentet sitt.

Hun trekker både frem sportsutøvere og Egypts førstedame. Jeg nevnte tidligere er kvinners deltagelse innenfor sport noe som kan ansees som et tydelig tegn på et moderne likestilt samfunn, det samme er det med kvinner innenfor politikk, som innehar maktposisjoner.

Sitatet viser hvordan slagordet «who we are» blir brukt til å «arrestere» feilene til vestlige media og fremstilling av muslimske kvinner. Videre presenterer hun alternative bilder av den muslimske kvinnen som aktiv deltager i samfunnet. Slik blir det tydelig hvordan MMW ikke bare er en side som kritiserer et stereotypisk og objektiviserende mediebilde. De er også med på å skape nye bilder, subjekter og nye måter å se for seg muslimske kvinner som ikke et subjekt som er på siden av, men i sentrum av det moderne samfunn. Denne typen aktivisme kan gjenkjennes i hva antropologen James Scott (1985) kaller «hverdagslige former for motstand». Han henviser her til individer som taktisk, motsetter seg dominante og ujevne maktforhold.

Til nå har Eren snakket om hvordan medias stereotypisering av muslimske kvinner og vist til alternative, positive bilder av disse bildene skapt i media. Videre går hun over til å se på et mer komplekst forhold til media, der muslimske kvinner også kan ta i bruk media og bruke det til egen fordel.

Eren skriver i samme innlegg som sitert til over «Hijab: A Muslim Womans Only Achievement? om et komplekst forhold til media. I denne delen av innlegget skriver hun om hvordan muslimske kvinner gjør media til noe som også kan virke til deres fordel, hun skriver:

«Fokuset rundt hijab i media er ikke en-sidet. Mange muslimske kvinner som bruker hijab bruker media til å vise hvorfor de gjør det, eller de skriver om hvordan hijab kan forsones med vestlig mote, eller de prøver å forklare hijaben i en spesiell kontekst. De har et behov for å vise at hijab ikke hindrer kvinner i å være suksessfulle, fasjonable og frie» (Eren 19.07.12)

Eren viser hvordan det oppstår reaksjoner fra muslimske kvinner ved at de får behov for å bevise vesten at de ikke er undertrykt. Ved å prøve å (over)bevise den dominante kulturen deres posisjon som profesjonell, fri og ikke-undertrykt og at hijaben ikke er et hinder for å oppnå suksess. Her tegner Eren et bilde av en aktiv muslimsk kvinne som deltar i samfunnsdebatten.

«Den moderne muslimske identiteten endres og blander seg inn i det moderne rom gjennom å ta i bruk globale kommunikasjonsnettverk og delta aktivt i den offentlige og globale debatten» (Göle, 2002). Her ser vi hvordan muslimske kvinner tar i bruk disse verktøyene for å bevise sin posisjon. I lys av dette blir de som muslimske subjekter ikke blir synlig på grunn av sin religiøse identitet, men i en aktiv deltagelse i den internasjonale debatt ved å stille kritiske og politiske spørsmål. Ved å delta og argumentere for hvordan medias stereotypiske bilder ikke stemmer overens med deres egne forståelse av seg selv.

Kvinnen som skrives frem her er frigjort, progressiv og fri, tro og Islam ikke er en hindring, men en nødvendig komponent for at hun skal kunne realisere seg selv som en moderne kvinne. Hijaben blir en måte for kvinnen å være suksessfull fri, og samtidig ivareta egen tro.

Oppsummering og avsluttende refleksjoner

Innledningsvis i dette kapitlet stilte jeg spørsmålet om hvilke kulturelle normer og forståelser av hijaben, og burkinien, ble produsert og forhandlet på MMW. I kapitlet har det vist seg at det finnes flere forståelser og motivasjoner for å bruke hijab eller ikke. Likevel har det kommet frem et fellestrekk i forfatternes forståelser. Det er beskrivelsen av hijab som individuell og personlig, noe som er mellom bæreren og hennes tro og frie valg, og ikke som en del av en kollektivistisk uforanderlig enhet.

Det kom det frem hvordan kvinnene i tar egne standpunkt for valget rundt hijab og forhandler mellom tradisjon og modernitet. De velger, og tar vekk det som passer eller ikke passer ut fra de kulturell og sosiale forventningene som legger til de kategoriene de er innenfor. Samtidig som de gjennom en fleksibel identitetsskaping viser seg som selv som deltagende, moderne kvinner.

Butlers begrep om «performativiet», viste til forestillingen om hvordan noe eller noen forventes å se ut blir produsert ved at ulike handlinger og ritualer repeteres. I Eren sin beskrivelse av hvordan det var å skulle tilføre hijab inn i en meksikansk identitet, der det å bære hijab ikke fremstår som «naturlig», illustrerte hvilke vanskeligheter det å bryte med disse forestillingene kan føre med seg.

I kapitlet kom det også frem hvordan «de andre» la mening til hijaben, og kvinner som bærer den. I denne forståelse lå det at hijab ikke er det «naturlige» bildet av hva det vil si å være en moderne kvinne. Forfatterne utfordret regjerende diskurser om hva det vil si å være en moderne kvinne, og hva det vil si å være en muslimsk kvinne. Det kom frem hvordan dette ikke er to ulike kvinne, men også kan være en og samme kvinne. På denne måten kommer det til syne hvordan forfatterne på MMW kan være en del av å skape nye diskurser og nye forståelser av hvilken mening som tillegges diskursen «muslimsk kvinne». Forfatterne beviser at medias bilde ikke er noe en naturlig «absolutthet», men en kulturelt skapt forståelse. De viser hvordan dette bildet kan endres, og tilbyr gjennom skrivingen sin andre forståelser og bilder av den muslimske kvinnen kan se ut.

Videre i innledning hadde jeg spørsmål om hvilke motivasjoner som ble lagt til grunn for å bruke eller ikke bruke hijab. Det var spesielt motivasjoner knyttet til det frie valget som er blitt beskrevet. Det er i kapitlet identifisert tre ulike motivasjoner knyttet til valget om hijab. For det første ble «det personlige og spirituelle valget» presentert. Syahirah snakket om hvordan hun så hijab som noen kvinner velger på bakgrunn av personlig tro, og at det måtte anerkjennes at det ikke ville bety det samme for alle kvinner.

Hun knyttet hijaben til et informert valg kvinnen tok på bakgrunn av egen kunnskap. Videre kom det «det vanskelige og avviste valget». Eren belyste sentrale utfordringer for seg selv i valget rundt hijab. For henne var det spesielt til forhold til hennes meksikanske identitet og familie som gjorde det vanskelig. Hun opplevde at hijaben ikke passet inn i bildet av hva det ville si å være meksikansk innvandrer. Til slutt kom Shereens tanker om «det frie og feministiske valget frem». Hijaben ble gjort til et spørsmål om likestilling og kvinners rett til å kle seg som de selv ønsket. Shereen etterlyste en gjensidig respekt og anerkjennelse mellom Vesten og Midtøsten.

Til slutt spurte jeg om det var mulig å se forfatternes tolkninger av medias forståelse av hijab og burkini, og om disse bildene påvirket forfatterne på MMW i utøvelse av tro og identitetsskapelse. I tillegg ville jeg se på hvilke måter forfatterne forhandlet mellom tradisjon og modernitet

I kapitlet kommer det frem hvordan MMW gjennom innleggene skriver frem nye narrativ og subjekter som bryter med de bilder som sier noe om hvilke egenskaper en muslimsk kvinne har. Forfatterne tilbyr nye bilder å se den muslimske kvinnen på – kvinner med karrierer, er motebevisst og ivaretar egen tro. De skaper bildene gjennom forhandlinger mellom moderne, og det tradisjonelle. Verdier og tanker som settes høyt i et vestlig samfunn; individets frihet, suksess og mote kobles sammen med verdier innenfor Islam, som er ivaretagelse av egen tro og tradisjoner. For noen av kvinnene har vi sett at hijaben blir en nødvendig komponent i denne forhandlingen.

KAPITTEL 5: SYMBOLER AV FRYKT

Kapitlet baseres på innlegg skrevet av fire forfattere fra Muslima Media Watch, Eren, Shereen, Syahirah og Nicolejhm. Alle er godt etablerte skribenter på MMW, og har skrevet flere innlegg. Eren er opprinnelig fra Mexico, men emigrerte til Canada i 2010. Shereen er britisk-palestinsk, men bor og jobber i de Arabiske Emirater, Dubai. Hun har skrevet for MMW siden 2015. Syahirah er fra Singapore, hun bor for tiden i Nederland. Nicholejhm, opprinnelig fra USA, men flyttet til Saudi-Arabia før hun døde i 2016. Eren og Syahirah har vært aktive skribenter siden 2012.

I dette kapitlet vil jeg analysere forståelsen av islamofobi hos bloggene på MMW. Til analysen er det stilt følgende spørsmål; Hvordan forhandler forfatterne i MMW religiøse praksiser i lys av erfaringer med islamofobi? Hvilken effekt har disse erfaringene for deres forståelse av egen tro og identitetsskapelse? Jeg søker her etter å belyse hvilke konsekvenser islamofobiske holdninger har for forfatterne. Før jeg går inn i selve analysen vil det være nødvendig å belyse de definisjoner av islamofobi som legges til grunn i teksten.

Elisabeth Poole sier at «ordet islamofobi har blitt skapt fordi muslimers realitet trenger et navn; anti-muslimske fordommer som de siste årene har vokst så hurtig at et nytt ord i vokabularet ansees som nødvendig» (Poole, 2002: 20).

Jeg vil også vise til Tariq Modhoods definisjon som beskriver Islamofobi og hva det innebærer ytterligere:

Islamofobi kan defineres som frykt eller hat av islam, som kan transformeres til ulike former for kulturell rasisme på grunn av synlige markører på at man er muslimsk. Kulturell rasisme er en type rasisme som er spesielt aggressive mot minoriteter som ønsker å opprettholde grunnleggende elementer av sin egen kultur og religion. Når vi snakker om kulturell rasisme er biologiske forestillinger av rase erstattet med kulturelle definisjoner som styrer diskurser over hva som er nasjonal tilhørighet og identitet. (Modhood, 1997: 165)

Den følgende analysen vil være basert på blogginnleggene; «And the Hijab and Niqabs Wont go way», skrevet av Eren, 02.10.2013, «Ramadan Reflections: Shedding the Burden of Islamophobia», skrevet av Syahirah 23.06.2016, «Burkini Bans: Revealing and Covering Should Be a Womans Choice», skrevet av Shereen, 25.07.2016 og «Beauty Pageants: does anyone actually win» , skrevet av Nicolejhm, 23.09.2013.

Analysen vil omhandle en identifisert forståelse av islamofobi. Det vil bli forstått som noe som rammer og påvirker muslimske kvinners liv. Både gjennom strukturelle regler og restriksjoner, for eksempel forbud mot burkini og niqab i Vesten som er med på å isolere muslimske kvinner og mer direkte i ytringer og

holdninger som finnes i vestlige samfunn. Kapitlet er inndelt i fire deler, alle tar for seg hvordan kvinnene på en eller annen måte opplever å bli begrenset i eget liv. Første del vil omhandle ettervirkninger i kjølevannet av terroraksjonen, 9/11. Videre om begrensninger knyttet til muligheten til å ivareta egen tro, den tredje delen omhandler «burkinidebatten» og hvilke konsekvenser det får og har fått for muslimske kvinner. Til slutt vises det til en diskusjon rundt hvem som sees som verdige vinner i en vestlig konkurranse.

Islamofobiens konsekvenser – begrensninger i eget liv

Post-9/11

Eren er opprinnelig på Mexico, men bor i Canada. Hun konverterte til Islam i 2010, og dette er hovedfokuset på hennes egen blogg, Erenarruna. Innlegget det følgende sitatet er hentet fra, er publisert under seksjonen «kultur/samfunn» med tittelen «And the Hijab and Niqabs Wont Go Away». Hovedtemaet i innlegget hennes omhandler egen hijabreise. Hun prøver å bli komfortabel med å bruke hijab. Det er i beskrivelsen av dette hun kommer inn på hva hun opplever som islamofobi. Hun skriver: «Å velge å ha et slikt plagg er ikke lett... for det første er det post-9/11 bagasjen» (Eren, 02.10.13)

Eren henviser til reaksjoner som skjer i kjølevannet av terroraksjonen i New York, 11. september 2001. Erens innlegg ble også brukt i det første analysekapitlet. Da brukte jeg innlegget for å belyse hennes egne tanker om valget rundt å bruke hijab eller ikke. Et valg hun beskrev som vanskelig. I dette kapitlet bruker jeg innlegget til å belyse de konsekvenser hijaben kan ha for de kvinner som velger å bære hijab, eller andre tildekkende hodeplagg i Vesten.

For Eren, som bor i Canada, er en av hovedgrunnene til å ikke bruke hijab er altså «bagasjen», eller det som har skjedd i ettertid av 9/11. Jeg tolker det dit hen at det er på grunn av denne «bagasjen» at hun ikke ønsker å bli gjenkjent som muslim i det offentlige rom. I neste sitat kommer det frem denne «bagasjen» kan bety for muslimske kvinne:

Mange niqabis er mål for overgrep og trakassering; noen av dem blir ikke sluppet på bussen av sjåførene, andre blir kalt ting på gata. En hvit mann ropte til en kjær niqbivenn av meg: vi skal krasje bygningene deres også slik dere krasjet Amerikas (Eren, 02.10.13)

Eren viser her til hvilke konsekvenser det kan ha for en kvinne som bærer niqab eller hijab i det offentlige rom ved at de utsettes for trakassering. Det er interessant hvordan mannen som verbalt trakasserer henne, referer til en terrorhendelse som har skjedd tolv år tidligere.

Dina Odeh viser i artikkelen *Islamist Feminism: A Transformation of Orientalist Opinion*, at «etter 9/11 ble verden ledet inn i en universell fiendtlig intrige mellom Vesten og østen» (2014: 179)

Hun skriver om en kvinne som ikke slippes inn på bussen, en annen får ropt ting etter seg. Hendelsene som beskrives kan vise hvordan islamofobiske holdninger, implisitt gjennom media, politiske og offentlige diskurser, tilbyr «oss», altså ikke-muslimer - som bussjåføren, og mannen på gata – en spesiell måte på den på den muslimske «andre» på.

Det kan se ut til at det er på bakgrunn av tydelige markører hos kvinnene at mennene får de reaksjonene de gjør. Niqaben kvinnen har på blir en synlig markør på Islam for dem. Berg og Kristiansen, 2010 viser at at disse markørene får frem forskjeller. Denne type forskjeller utgjør hva de kaller fenotypiske forskjeller, det er de egenskapene hos et individ man kan observere direkte (Heiberg, 2018). Niqaben blir en markør mannen direkte kan gjenkjenne som muslim.

Ved å se på Riggings problematisering av produksjonen av «den andre»

(...) Retorikken av annetgjøring umenneskeliggjør og reduserer grupper, noe som gjør det enklere for å ta land, utnytte arbeidskraft og utøve kontroll mens man minimerer kompliserte følelser som skyld og skam» (1997: 9)

Her ser vi hvordan han beskriver relasjonen mellom «selvet» og «den andre», som en dikotomisering mellom godt, og vondt, Østen og Vesten. I Riggings sitat viser han hvordan mennesker kan legitimere handlinger de gjør mot de de definerer som «de andre». Det kan hende at det er dette som skjer i de situasjonene som skjer i sitatet også. Sjåføren og mannen som roper kan forsvare sin oppførsel ved at de tenker på de to kvinnene som en del av en generalisert «farlig» gruppe.

I en kontekst hvor muslimer omtales negativt, vil det være en fare for at fiendtlige bilder av Islam videreføres og reproduseres. Thorbjørnsrud viser tendensen til å konstruere et fiendebilde av Islam og muslimer, der muslimers negative forskjellighet blir fremhevet. Videre sier hun at muslimer fremstilles som innbyrdes like og preget av noe forgangnet og ikke like moderne Innenfor dette er mye av det muslimer hevdes å gjøre «på grunn av islam» dreier seg om negative handlinger. Hun sier at dette kan sees som en form for resirkulert orientalisme som reproduseres i media. (2001: xl)

I sitatene ser vi hvordan begge kvinnene Eren beskriver får betraktelige begrensninger på grunn av islamofobisk trakassering, både i sin daglige aktivitet (får ikke bli med på bussen) og i opplevelsen av trygget (roper til henne, skal krasje bygningene deres).

Chakraborti og Zempi viser hvordan det å bli utsatt for denne type islamofobisk trakassering kan:

...skape potensielle store emosjonelle plager på individnivå hos de kvinner som opplever dette... På grunn av trakasseringens egenart, som angår både kvinnens kjønn og religion, kan ikke trakasseringen skyldes i at de var «på feil sted til feil tid» som et tilfeldig offer. Kvinnene som utsettes for dette må altså ta stilling til at det skjer med dem på grunn av deres muslimske identitet. Og at de er utsatt for dette på basis av deres synlige medlemskap i det muslimske samfunnet (2012, 272).

På denne måten vises det hvordan angrep og trakassering som skjer på grunn av deres identitet, kan få konsekvenser for hvordan kvinnene opplever og ser seg selv, eget miljø og påvirker egen følelse av trygghet i det offentlige rom.

Uma Narayan viser hvordan «tilsynelatende universelle essensialistiske generaliseringer om "alle kvinner" er byttet ut med kulturelle spesifikke essensialistiske generaliseringer som avhenger av totaliserende kategorier som «vestlig kultur», «ikke-vestlig kultur», «muslimske kvinner» etc.» (2000: 1083). Narayan belyser hvordan et individ som plasseres i en bestemt kategori, automatisk tillegges egenskaper som skiller dem fra alle andre. Dette er noe som kan belyses i Erens sitat. Er uskyldig individ blir beskyldt for de handlinger gjort av andre individer, der de tilfeldigvis deler samme religion settes som medskyldig i terrorangrepet 9/11, som skjedde tolv år tidligere. Muslimske kvinner, både på individ- og gruppenivå kan på denne måten sees som ne spesielt sårbare for trakassering på grunn av deres synlighet som muslim.

Å miste muligheten til å ivareta tradisjon og tro

Syahirah var også en representert forfatter i første kapittel, men med et annet blogginnlegg. Syahirah emigrerte fra Singapore til Nederland i 2010. Hun fullfører masteravhandlingen sin i utviklingsstudier. På sin personlige blogg, Sus-Pekat-Mains skriver hun om opplevelsen av å være muslimsk kvinne og minoritet i Nederland. Dette gjenspeiles også i innleggene hun skriver på Muslimah Media Watch.

Innlegget er hentet fra seksjonen «Ramadan 2016» med tittelen «Ramadan Reflections; Shedding the Burden of Islamophobia» som omhandler muslimer i vestlige land. Hun starter innlegget med å fortelle om oppveksten i Singapore med en familie som var stolt av egne tradisjoner og tro. Troen har betydd mye for henne i oppveksten. Videre viser hun hvordan synet på seg selv som muslim har endret seg etter at hun flyttet til Nederland. Innleggets hovedtema er feiringen av Ramadan som var året før. Hun beskriver tradisjoner hun hadde i hjemlandet og hvordan det har vært å ta med tradisjonene til Nederland.

I denne delen skriver hun om negative hendelser som har skjedd mens hun har bodd i Nederland, og egne tanker rundt Ramadan-feiringen hadde der:

Jeg var redd for å avsløre meg selv som muslim ved å henge opp «God Ramadan»-skiltet på vinduet hjemme. Det var i frykt for at folkene som knuste mitt tyrkiske kjøpmannsvindu skulle gjøre det samme med huset mitt (Syahirah, 23.06.16)

I innlegget ser vi hvordan Syahirah som muslim begrenses i praktisering av egen tro. Det kommer frem hvordan hun hindres i å praktisere tradisjoner hun har fra hjemlandet i frykt for ubehagelige hendelser som er skjedd tidligere i Nederland. Skiltet hun referer til kan tolkes å ha en affeksjonsverdi for henne, og noe som får henne til å tenke tilbake på barndommen, familien og tradisjonene de hadde sammen i Singapore. I Nederland begrenses Ramadan-feiringen og hun blir på denne måten ikke fri til å velge hvordan hun ønsker å utøve egen tro i eget hjem i frykt for hva som kan skje dersom hun avslører sin muslimske identitet.

Det er her relevant å ta opp de internasjonale menneskerettighetene, artikkel 18, om religionsfrihet: «frihet til enten alene eller sammen med andre, offentlig eller privat, å gi uttrykk for sin religion eller tro i lære, religion og etterlevning». Det kommer frem i Syahirah sitt sitat at retten religionsfrihet blir krenket. Det er verdt å nevne hvor høyt disse menneskerettighetene settes i Vesten, til tross for hvor enkelt det ser ut for individer rundt å ikke respektere andres rettigheter.

Tildekking, eller avkledning; en kvinnes eget valg?

Shereen er forfatter. Hun er britisk-palestinsk, men bor i de Arabiske Emirater, Dubai. Forfatterskapet og innleggene på Muslimah Media Watch baserer seg hovedsakelig på fortellinger som utfordrer alminnelige forståelser av det muslimske subjekt. Innlegget sitatet er hentet fra, er publisert i seksjonen «kultur/samfunn» med tittelen «Burkini Bans: Revealing or Covering Should be a Womans Choice». I innlegget kritiserer hun forbud mot å bruke burkini, og muslimske hodeplagg i Europa, spesielt i Frankrike. Hun skriver at hun gjenkjenner disse forbudene som islamofobiske restriksjoner som får store konsekvenser for muslimske kvinner som bruker burkini, eller muslimske hodeplagg. Hun starter innlegget slik:

Jeg spør: Er det forbudt for menn og barn å dekke seg til med surfeutstyr/våtdrakter eller gjelder det bare for kvinner? Hvis problemet ikke er den tildekkede huden, men svømmehetter som dekker håret, fornærmer det andre fordi det identifiserer en muslimsk kvinne? Forbudet argumenteres å være et «helsefremmede tiltak». Det er en forkledning av hva det egentlig er: islamofobi (Shereen, 25.07.16)

Sommeren 2016, herjet den store «burkinidebatten» i Frankrike. Dette handlet om at flere franske byer forbød muslimske kvinner å ha på seg burkini på badestrendene. Dette forbudet skapte store debatter over hele Europa. Det er denne debatten Shereen tar del i når hun skriver innlegget samme år. I sitatet over viser hun hvordan hun mener at forbudet forskjellsbehandler muslimske kvinner fra andre som bruker surfedrakt. I innlegget argumenterer Shereen for at en burkini og en surfedrakt praktisk sett er ett og samme plagg. Videre spør hun om det er badehetta som er søtende, siden den dekker kvinnens hår. Shereen har en sarkastisk tone gjennom innlegget. Surfedrakter har også ofte hetter, og det kan være det Shereen antyder til her; at plaggene er helt like, og at den eneste grunnen for et slikt forbud er at det er muslimske kvinner som bruker dem og hun argumenterer for at dette er en forkledd form for islamofobi. Videre i innlegget skriver hun:

Det er ingen grunn til at burkinen, laget av samme stoff som surfeklær, skaper helseproblemer. I stedet isolerer forbudet muslimske kvinner i Europa da det fører til at de føler at bekledningen deres ikke er kompatibel med samfunnet (Shereen 26.07.16)

Shereen viser hvordan slike restriksjoner påvirker kvinners liv. Konsekvensene av disse restriksjonene begrenser kvinnenes mulighet til deltagelse. Dette betyr at kvinnene stenges ute fra det sosiale på bestemte arenaer og fratras muligheten til å delta på lik linje med andre mennesker som ikke bruker burkini. Ved at noen mennesker ikke har samme forutsetninger til å delta i alle samfunnsarenaer, skapes det et samfunn med ulikhet, og ikke likestilling.

Strandliv på sommeren er et sosialt møtested, der man kan møte mennesker og være med familie og venner. Der det er ikke er hijaben eller burkinien som fratras kvinnene muligheten til aktiv deltagelse, men restriksjonene selv. Videre i innlegget skriver Shereen om det å ikke bli akseptert i samfunnet man lever i. Muligheten til aktiv deltagelse for kvinner på alle arenaer, er hva som kjennetegner et likestilt og moderne samfunn. Videre skriver hun:

Det på tide at islamofobi blir tatt for hva det er. I dette tilfelles brukes det til å begrense kvinners rettigheter og får kvinner til å føle seg presset til å vise mer hud for å «passe inn» i samfunnet. Det argumenteres for at sløret forsterker en undertrykkende retorikk, men jeg mener dette kommer fra de som aldri har tatt valget om å ha på noe som ikke aksepteres i samfunnet (Shereen, 26.06.16)

I dette sitatet kommer det frem et tydelig feministisk perspektiv. Hun snakker om begrensninger i kvinners rettigheter. Azza Karam viser til hvordan den muslimske feminismen «søker å forsone den islamske tro med de internasjonale menneskerettighetene» (1998: 10). I lys av Karams teori kan vi se hvordan Shereens innlegg er en del av et globalt, feministisk solidaritetsprosjekt. Hun engasjerer seg i kvinnerettigheten i Frankrike, til tross for at hun bor i Dubai.

På denne måten kan vi se hvordan den muslimske feminismen og Muslimah Media Watch tar del i internett-aktivismen. Internett gjør det mulig at svært mange kan ta del i aktivisme som de ellers ikke hadde hatt mulighet til å delta i på grunn av demografiske hindringer (Barne- og likestillingsdepartementet, 2011). Ved at Shereen tar del i denne type aktivisme får hun mulighet til å være med på å påvirke den transnasjonale og nasjonale diskursen, og dermed bidra i en global feminisme.

Miss American Terrorist!

Nicole ble født og oppvokst i Amerika, men flyttet til Riydh, Saudi-Arabia, sammen med ektemannen og datteren. Nicole døde i 2016 av kreft - hun var et godt etablert medlem i Muslimah Media Watch. Hun skrev særlig om opplevelsen av å være kvinne i Saudi-Arabia, men også om kvinners stilling i vestlige samfunn, med spesielt fokus på USA. Sitatet under er hentet fra innlegget «Beauty Pagents: Does Anyone Actually Win», hvor hun kritiserer skjønnhetskonkurranser og objektivisering av deltagerne. I innlegget tar hun utgangspunkt i Miss World-konkurransen som var året før, vinneren av konkurransen, Nina Davuluri, skapte store reaksjoner som kom til syne på sosiale medier. Hun skriver:

Miss America, Nina Davuluri fra New York, har indiske foreldre. I talentkonkurransen fremførte hun en indisk dans. Hun er ikke muslim. Likevel, når hun ble kronet til vinner, kom reaksjonene på twitter. Hun ble kalt «Miss American Terrorist», i frustrasjon over at en «araber» ble kronet til Miss America så nært inntil 9/11 angrepet (for som vi alle vet, er det noen som skal skyldes for 9/11, bør Bollywood være på toppen av listen» (Nicoljhm, 23.03.13)

Nicole viser her til en ignoranse og «uvitenheten» hos de menneskene som har postet disse innleggene på Twitter, hun poengterer at vinneren ikke er muslimsk. Dette sitatet blir interessant fordi det viser hvordan ulike kjennetegn ved noen mennesker kan være med på å gi assosiasjoner hos andre. Den indiske kvinnen kan ha noen av de samme markører som en arabisk kvinne, som svart hår og mørk hud. Videre belyser sitatet hvordan en amerikansk kvinne med disse kjennetegnene ikke sees som en verdig vinner av en konkurranse som er høyt anerkjent og en del av det «amerikanske».

Det kommer her frem det samme som i Eren sitt innlegg om hvordan menneskene rettferdiggjør hva de skriver med å vise til 9/11, selv mange år etter at hendelsen skjedde. Dette kommer til uttrykk i uthenging og islamofobiske/diskriminerende holdninger. Denne diskrimineringen fører til at muslimske kvinner – eller kvinner om ligner på muslimske kvinner – ikke får ta del i, eller bli ansett som en legitim deltager. Det kan se ut til at ved å delta på ulike sosiale arenaer risikerer hun å bli hengt ut. Igjen belyser forfatterne på MMW hvordan muslimske kvinners ikke får komme i posisjon som aktive deltagere i en moderne kontekst, i sammenligning

med ikke-muslimske individer. Videre henviser hun til et komishow som også snakker om denne hendelsen;

Miss Al Qaeda (ja, det kom opp i en tweet). Stephen Colbert viste til denne kontroversen i showet sitt, forklarte at 705 tweets viste kombinasjonen av ordene «Miss American Terrorist», og mens han viste bildet av Davuluri som gikk over scenen ikledd bikini, han vitset som respons 705 mennesker så en kvinne i en bikini og tenkte, muslimsk ekstremist (Nicole, 23.03.13)

Her referer hun til en episode i talkshowet til Stephen Colbert, en amerikansk komiker. I programmet henviser også han til Miss America kåringen og de reaksjonene vinneren vakte hos noen mennesker. Gjennom innlegget spiller Nicole på samme type humor som Colbert bruker i TV-showet. Når Colbert beskriver scenen kvinnen danser på i bikini, får han til å vise hvor absurd disse holdningene og reaksjonene er. Innlegget og humoren som brukes i beskrivelsen av hendelsen, kan sees på som en form for opponering eller motstand fra de holdningene som florerer, både i det offentlige liv og på sosiale media.

En kvinne som danser i bikini kan ansees å være i en sårbar posisjon, kroppen hennes er eksponert, og det ikke er noe sted man kan gjemme et våpen, sprengstoff eller lignende. Det som er verdt å merke seg er at denne kvinnen ikke var ikledd «tradisjonelle» muslimske klær, men en bikini. Bikinien er et svært vestlig plagg. På denne måten ser vi at kvinner som ikke bruker hijab heller ikke blir godtatt som «verdige» medlemmer i det vestlige samfunnet, men at også andre markører spiller sammen og påvirker individers livsbetingelser.

Oppsummering og avsluttende refleksjoner

Innledningsvis til dette analysekapitlet sa jeg at jeg ønsket å se på forståelsen av islamofobi som ble produsert på MMW av forfatterne. I kapitlet har det vist seg hvordan forfatterne snakker om hva som kan identifiseres som begrensinger i både den private sfære og i det offentlige rom. Både Eren, Syahirah, Shereen og Nicole diskuterer islamofobi som noe som begrenser kvinners liv i vestlige, moderne samfunn. Til kapitlet stilte jeg først spørsmålet om, hvordan forhandler forfatterne i MMW religiøse praksiser i lys av erfaringer med islamofobi?

Et fellestrekk som kom frem i sitatene handlet om hvordan islamofobi har en tydelig kjønnnet karakter. Både Eren og Shereen snakket om hijaben, og andre muslimske plagg, som et symbol på Islam på omverdenen, som omgivelsene tillegger mening til bæreren av plagget.

På grunn av denne synlige markøren vil muslimske kvinner i Vesten «stå i fare» for å bli sett på som representanter for Islam. Muslimske kvinner utgjør derfor en særlig sårbar gruppe for å bli utsatt for islamofobiske trakasseringer. En kvinne kledd i hijab, eller andre muslimske plagg, risikerer altså representerer en frykt, eller et symbol på en frykt.

Ut ifra de opplevelsene som kommer frem i innleggene til forfatterne viste det seg en beskrivelse av hvordan muslimske kvinner ikke blir identifisert som et individ, men som en generalisert gruppe. Resultatet av disse stereotypiske generaliseringene beskrev forfatterne som noe som kan gjenkjennes som en multipl diskriminering som kommer til uttrykk som islamofobi.

I kapitlet har det blitt vist hvordan islamofobi påvirker og begrenser kvinner i den offentlige sfæren, men også i den private sfæren. Det kom frem hvordan man som muslim i et Vestlig land hindres i å praktisere tro og tradisjoner i eget hjem. Dette bryter med internasjonale menneskerettigheter, kapittel 18. Det ble tydelig hvordan denne friheten var innskrenket og krenket. Det er interessant hvordan dette tydelig skjer i vestlige land, der menneskerettighetene settes på en pidestall.

Videre stilte jeg spørsmålet; hvilken effekt har disse erfaringene for deres forståelse av egen tro og identitetsskapelse? I det første analysekapitlet så vi hvordan forfatterne snakket om «det frie valget» til å bære, eller ikke bære hijab. De beskrev hvordan de i en fleksibel identitet kunne få inn og ut av religion, tradisjon og modernitet, ved å ta i bruk segmenter som passet best til deres identitetsdannelse. Verdier som individualisme, frihet og menneskerettigheter var det som ble lagt til grunn for valgene de tok. Dette er en klar kontrast til de begrensninger som identifiseres i sitatene til forfatterne. Muslimske kvinner avvises fra samfunnet og begrenses i hvordan de vil utøve sin egen identitet. I dette kapitlet kom det frem hvordan forfatterne følte seg hindret til å ha en fleksibel identitetskapning da de som muslimer ble avvist i samfunnet og deres menneskerettigheter ble krenket.

I sitatene har det tydelig kommet frem hvordan forfatternes praksiser blir påvirket av islamofobiske holdninger i vestlige samfunn. Det ble beskrevet hvordan dette påvirket og begrenset dem som enkeltindivider, men også gruppe. På gruppenivå handlet det om at man ble utsatt for det på grunn av synlige markører hos seg selv, for eksempel niqab eller hijab som symboliserer islam. Det kom frem at det hadde en betydelig påvirkning og begrensning i handlingsrom og kvinnenes daglige aktivitet. Vi så hvordan denne typen for diskriminering kunne se ut til å ha utviklet seg til frykt og sinne som en konsekvens av terroraksjonen i New York 11. september 2001.

Det ble også beskrevet hvordan muslimske kvinner, eller kvinner som ligner muslimske kvinner, ble utestengt og ikke akseptert som «verdige» deltagere på ulike vestlige arenaer. Det var de ytre markører som indikerte til høring i Islam vekket reaksjoner hos ikke-muslimer. På denne måten beskrev de hvordan muslimske kvinner ikke fikk mulighet til å komme i en posisjon som anerkjent deltager i samfunnet. Dette viste seg å føre til isolasjon og ikke-deltagelse. Disse begrensningene beskrev forfatterne som et ikke-likestilt samfunn.

Til slutt skulle jeg se etter hvordan forfatterne forhandler den muslimske tilværelsen i en moderne kontekst. I sitatene kan man se en motstand hos forfatterne oppimot de islamofobiske holdningene de opplever i Vesten. Ved å innta en aktiv deltagelse i den offentlige debatten, viser de frem sin side, opplevelse av islamofobi og hvilke konsekvenser disse holdninger har for dem. På denne måten kjemper forfatterne mot disse holdningene. De tillegger egen mening til hva det vil si å være muslimsk kvinne. De viser hvordan hijaben ikke symboliserer en undertrykkende eller ekstremistisk religion, men en frigjort, moderne muslimske kvinne. Denne kvinnen tar bruk digitale kommunikasjonsverktøy, og deltar aktivt får å motbevise stereotypiske holdningene som finnes i vestlige samfunn. Dette samsvarer med Göle, 2001 og hennes beskrivelse av det «moderne muslimske subjekt». Der en slik aktiv deltagelse i den offentlige debatten ikke er et nytt konsept som bryter med normen, men en muslimsk kvinne som bryter med stereotypiske tanker som dannes, reproduseres og opprettholdes av Vesten.

KAPITTEL 6: GLOBALE BILDER AV SKJØNNHET

Analysen i dette siste analysekapitlet baseres på innleggene; «Burkini Bans: Revealing or Covering should be a Womans Choice», skrevet av Shereen 25.06.2016, og «On (not) living Up to the Hijab Tutorial Ideal», skrevet av Izzie, 20.06.2014. Shereen er britisk-palestinsk, men bor og jobber i de Arabiske Emirater, Dubai. Hun har vært forfatter på MMW siden 2015. Izzie er fra India, hun har bodd der hele livet. Hun har skrevet på bloggen siden 2012.

Kapitlet analyserer identifiserte forståelser av skjønnhetsidealer, som kommer til syne i innleggene til forfatterne på MMW. Til analysen stiller jeg følgende spørsmål; hvilke skjønnhetsidealer er identifisert på bloggen, og hvilke måter sammenfaller disse forståelsene med deres perspektiver på vestlig og/eller muslimsk syn på kroppen? Hvordan forhandler de vestlige og muslimske idealer, og hva har denne forhandlingen å si for deres selvilde?

I kapitlet vil Muslimah Media Watch globale sin karakter komme tydelig til syne. Izzie i India, og Shereen i de Arabiske Emirater. Izzie på sin side bor i et land hun som muslim er en del av en stor minoritetsgruppe i landet. Shereen bor i et land hun med sin muslimske bakgrunn er en del av majoriteten. I innlegget skal vi se hvordan begge forfatterne engasjerer seg i internasjonale debatter.

Ordet ideal er synonym med ord som forbilde eller noe opphøyet. Det kan også brukes om noe som ennå ikke er realisert, eller om noe som bare finnes med tanken (Tranøy, 2014). Andrea Dworkin, 1974 skriver i boken *Woman Hating* en feministisk kritikk av skjønnhetsidealer som produseres i ulike samfunn:

Standarder av skjønnhet beskriver i praksis de termer av forhold som et individ vil ha til sin egen kropp. De foreskriver mobilitet, spontanitet, holdning, gange, alt i alt, måter hun kan bruke kroppen på. De definerer de nøyaktige dimensjonene av hennes fysiske frihet. Og selvfølgelig er forholdet mellom fysisk frihet og psykologisk utvikling, intellektuell mulighet og kreativt potensial sammenkoblet (1974: 113)

På denne måten vil skjønnhetsidealer og de praksiser som finnes innenfor dette idealet ha en sammenheng med hvilke muligheter man har, og hva man kan oppnå. Det er ofte snakket om hvordan det, på grunn av urealistiske forventninger til utseende, skaper et kroppspress til å oppnå rådende skjønnhetsidealer og uttrykk. «Aldri før har fokuset på kropp og utseende vært så massivt som i dagens globaliserte verden» (Jacobsen, 2011).

I den følgende analysen vil jeg belyse hvordan forfatterne opplever og snakker om skjønnhetsidealer. Gjennom kapitlet vil jeg spesielt bruke ett av innleggene jeg synes er særlig interessant, skrevet av Izzie, for å vise hvilke strategier hun, og hva hun mener andre muslimske kvinner tar i bruk når de forhandler om skjønnhet og utseende. Den følgende teksten er inndelt i tre deler. I den første delen forklares forståelsen av to skjønnhetsidealer; det muslimske og det vestlige, og hvordan disse posisjoneres i forhold til hverandre. Videre vil jeg se på forhandlinger som gjøres innenfor ulike rammer av hva som oppfattes som skjønnhet. Til slutt vil jeg se på hvordan det gjennom disse forhandlingene kan skape nye idealer.

To utilnærmelige idealer; «usunn besettelse» og «gravid elefantsel»

Izzie skriver ikke så mye om seg selv på MMW. Hun har heller ingen egen blogg. Izzie bor i India når hun skriver innlegget. Hun bor altså i et land der en stor del av minoritetsbefolkningen er muslimer. Hun skriver om hvordan vestlige syn og idealer påvirker henne selv om hun bor i et asiatiske land.

Innlegget jeg vil diskutere videre er publisert under seksjonen «mote» med tittelen «On (not) Living up to the Hijab Tutorial Ideal». Hovedtemaet omhandler hennes egen «hijabreise». Denne reisen handler om hvordan det er å skulle begynne å bruke hijab og hvilke utfordringer og muligheter hun har møtt i denne prosessen. Izzie begynte å bruke hijab etter at hun giftet seg, og i innlegget skriver hun om de bekymringer hun hadde da hun skulle begynne å bruke hijaben. Hun belyser hvordan hun gikk frem for å bli komfortabel i hijaben, og hvordan det har påvirket hennes eget kroppsbilde og selvtillit. Hun starter på denne måten:

Av alle problemer vi har med selvbilde, er misnøye med egen vekt det verste. Vi/muslimer er stolte av at vi gjentatte ganger kan se at hijaben og muslimske kvinners tradisjonelle klær beskytter oss fra vestens usunne besettelse av utseende. Vi trenger ikke bruke korte shorts, og derfor trenger vi heller ikke ha perfekte legger. Vi trenger ikke å samsvare med de vestlige standardene for skjønnhet og kroppsvekt (Izzie, 20.06.13)

I sitatet ser vi hvordan Izzie opphøyer et tradisjonelt, muslimsk ideal. Hun beskriver dette idealet til noe som omhandler klær, og hvordan man innenfor dette idealet kler seg på en spesiell måte. Tradisjonelle klær Izzie referer til her kan beskrives som kjoler som dekker hele kroppen, dette inkluderer også muslimske hodeplagg som hijab. Videre viser hun hvordan disse klærne skal fungerer som en beskyttelsesfaktor for å ikke la seg påvirke av «Vestens usunne besettelse av utseende». Izzie opplever at vestlige skjønnhetsidealer eller tanker om utseende, er noe som påvirker kvinner i negativ forstand. Et bilde hun tilsynelatende tar avstand fra.

Videre i et annet innlegg, også brukt i de tidligere kapitlene; «Burkini Bans: Revealing or Covering Should be a Womans Choice», viser Shereen en opplevelsen av hvordan det muslimske idealet presenteres i en vestlig sammenheng. Shereen bor som sagt i de Arabiske Emirater. Hun jobber som forfatter også utenfor MMW. Hun referer til en nyhetsartikkel i den britiske *The Telegraph*, *The M&S burkni for Muslim women shows Britain is letting sexism sneak in under the radar*, publisert 22.03.2016. I nyhetsartikkelen skriver forfatteren Allison Pearson om forbudene mot burkini i deler av Europa, som Frankrike og Nederland. Hun mener samme praksis burde blitt gjennomført i England. Hun argumenter for at Burkinien symboliserer at kvinnekroppen er noe som må skjules. Et syn, som ifølge Pearson, vestlige kvinner har rettmessig kjempet for å gjøre uakseptabelt.

[I] en artikkel fra *The Telegraph* skrev de at kvinner som bruker burkini ser ut som en gravid elefantsel (Shereen, 20.06.16)

I *The Telegraph* artikkelen, bruker Pearson beskrivelsen «gravid elefantsel» til å si noe om hvordan en muslimsk kvinne ikledd burkini ser ut. I denne beskrivelsen ser vi hvordan kvinnen i burkini defineres utfra hva som ansees som feminint, eller hvordan en kvinne skal se ut, innenfor vestlige standarder. Kvinner som ikke innehar de markører som er med i denne definisjonen blir avbildet som uattraktive. Ved at avisen bruker ordet «elefant» i denne beskrivelsen kan det assosieres til et stort dyr, men ved at de skriver «gravid elefantsel», blir det assosiert med noe enda større, og hun produserer et bilde av en kjønnnet, men dehumanisert karakter.

Kari Mogstad viser i boken *Kroppsklemma* «hvordan det stadig blir et trangere rom for hvordan man skal se ut. Der det i store deler av verden har blitt skapt en skjønnhets- og slankeindustri som vokser i lynfart ... Der mange ønsker å komme nærmere det rådende skjønnhetsidealet» (2017: 15-16) Det er også noe som kan belyses i sitatet, der vestlige media er med på å skape et syn på at kvinner er forventet å se ut på en spesiell måte og uttrykke en spesifikk form for feminitet. Konnotasjonen til graviditet og størrelse kan også vise til å være klumsete, uattraktiv og treig, noe som ikke samsvarer med ideer om hvordan en «ideell» kvinne skal se ut ifølge vestlig skjønnhetsideal

«Artikkelen i seg selv er full av fordomsfulle fordommer jeg kunne skrevet et separat innlegg på» (Shereen, 20.06.16).

Shereen kritiserer hvor herskende disse misforståelsene og fordømmende tankene som eksisterer i vestlig media er, som er så utbredt at hun kunne skrevet endeløst om det. Artikkelen skaper og opprettholder et bilde av at kvinner skal se ut på en spesiell måte når de er på stranda eller ved bassenget. Et bilde der den muslimske tradisjonelle klesdrakten ikke passer.

Sitatene til Izzie og Shereen viser det hvordan vestlige idealet og det tradisjonelle idealet settes opp mot hverandre, og sees to dualistiske, utilnærmelige idealer. Det vestlige idealet beskrives som en besettelse, noe usunt og kroppsfixert, som er på konstant søken etter fullkommenhet. Det muslimske idealet beskrives her som en beskyttelse, og noe som er fri fra press om hvordan kroppen skal se ut. Videre viser de til forståelsen av at de ikke får innpass eller aksept for sitt utseende innenfor de opptegnede rammene for skjønnhet og kropp i vestlige samfunn. De opplever at det er de vestlige perspektivene av hva skjønnhet er og hvordan en kvinne skal se ut settes som norm. En norm som ikke har «rom» til det muslimske uttrykket.

Dobbelt press; å bli fanget mellom to idealer

I denne delen ønsker jeg igjen å trekke inn Izzie sitt innlegg «On, (not) living up to the thijab tutorial», som det ble referert til i starten av kapitlet. I denne delen vil jeg bruke det for å diskutere hvordan Izzie finner seg selv mellom det vestlige og det tradisjonelle idealet. I sitatet skriver hun om de bekymringene hun hadde da hun startet å bruke hijab.

Det var etter jeg giftet meg jeg bestemte meg for å bruke hijab i offentligheten. Som de fleste som går gjennom en hijabreise hadde jeg en del bekymringer. Den største var at hijaben skulle få meg til å se forferdelig ut. Håret mitt er tross alt mitt beste trekk (Izzie, 20.06.13)

Izzie snakker om sin egen «hijabreise». Izzie knytter bekymringene til hvordan hun kommer til å se ut med hijaben, da det vil føre til at det hun er mest fornøyd med seg selv, håret, blir skjult.

Det er interessant hvordan Izzie kaller det å skal begynne å bruke hijab for en «reise». I sitatet ser vi hvordan hun er bevisst på hvordan hijaben vil endre utseende hennes. Det er det skjulte håret Izzie trekker frem som sin bekymring med sitt nye utseende. Tidligere så vi hvordan Izzie opphøyet det tradisjonelle, muslimske idealet som noe som skulle beskytte kvinner fra vestlig kroppspress og dårlig selvtillit. Gjennom dette kommer det frem hvordan det å bruke hijab også kan skape bekymringer knyttet til utseende. Hijaben kan slik ikke bare sies å være en del av et uproblematisk ideal som beskytter kvinner, den har også en annen side, som kan skape indre konflikter hos den som bruker den. Det kan se ut til at Izzie opplever en slik konflikt.

Videre beskriver hun hvilke strategier hun tar i bruk for å hjelpe seg ut av denne bekymringen:

For å hjelpe meg foreslo noen venner at jeg skulle søke opp hijabopplæringer på internett. Her fant jeg «den lette hijabopplæringen», som viste meg hvordan jeg kunne dekke håret, og se bra ut mens jeg gjorde det. Steg 1: Kjøp skjerf i forskjellige farger, steg 2: sminke! Alt du trenger 17 produkter fra MAC. Hvis du ikke ser bra ut som de på bildene kan du bruke alle pengene dine...for å få de produktene hun bruker... ser du fremdeles ikke ut som YaztheSpaz? Vet du hvorfor? Fordi du er ikke tynn nok. Steg 3: hun har gått ned 15 kg (Izzie, 20.06.13)

Dette sitatet er bemerkningsverdig hvordan det illustrerer prosessen Izzie har vært gjennom i sin hijabreise. Vi ser hvordan sitatet starter med å belyse det positive med ideen, det er noe som er «lett» som får henne til «å se bra ut» og kan «lære» henne hvordan hun kan ha på en hijab. Derimot ser vi, mens hun «lærer» om hva disse rådene innebærer, forteller hun hvordan hun blir skeptisk til leksjonen. En leksjon som effektivt viser hvordan man opprettholder «vestlige» idealer om skjønnhet og det overfladiske (sminke og tynnhet) innenfor begrensninger til det «muslimske» idealet (hijaben).

Ut fra Izzie sitt sitat kan det argumenteres for at hun har en fot plantet i hver av disse to idealene som kommer frem her. På den ene siden beskriver hun det muslimske idealet viser til hvordan kvinner ikke trenger å bekymre seg for hvordan de ser ut. Samtidig blir hun likevel påvirket av kjente elementer fra den vestlige verden som konsumkulturen, slanking og kroppspress

Videre i innlegget skriver Izzie mer om hvordan hijabopplæringen har påvirket henne:

Gjennom hijabreisen, følte jeg meg ikke inkludert eller glad etter opplæringen. Alt jeg følte var at jeg ikke var tynn nok og at jeg måtte løpe til sminkebutikken for å kjøpe en million produkter, før jeg kunne se OK ut i hijab ... Dersom jeg var en profesjonell make-up artist, og deltids motedesigner, da kanskje, KANSKJE, ville jeg greid å etterligne noen av dem ... uansett hvor hardt man prøver, føler man seg stygg (Izzie, 20.06.13)

Det kommer frem hvordan opplæringen påvirker henne til den grad at hun begynner å tanke på seg selv som stygg. Hun beskriver ulike tiltak som må gjøres for å følge opplæringen som viser seg å være et urealistisk og umulig ideal, noe som påvirker selvbildet hennes negativt. Denne beskrivelsen er en tydelig kontrast til hva Izzie sa i det første sitatet om det muslimske idealet som beskyttet henne fra å bli kroppsfixert og opptatt av utseende. På grunnlag av dette kommer det frem at dårlig selvbilde og kroppsfixering ikke er noe Izzie kan beskytte seg fra ved å ha på hijab, og som bare påvirker kvinner i Vesten, men et perspektiv på kroppen som også hun som muslimsk kvinner har internalisert.

I de foregående sitatene har vi fulgt Izzie sine egne strategier, tanker og følelser hun har hatt om eget utseende gjennom hijabreisen. Det blir tydelig at dette ikke er en enkel reise, men en reise fylt av bekymringer, utprøvelse og forhandlinger der hun skal finne et utseende hun selv aksepterer. Hijaben blir ikke noe man bare «slenger på seg», men en prosess som krever at hun kan føle seg vel. Izzie sin strategi for å føle seg vel i hijab blir derfor å drive forhandlinger mellom de ulike idealene.

Den moderne, muslimske rollemodellen; et hybrid ideal?

Videre i samme innlegg blir ytterligere et tema brakt på banen. Det handler om hvilke skjønnhetsikoner muslimske kvinner ser opp til:

Muslimske kvinner føler ikke at de kan etterligne J LO eller Beyonce, men de kan etterligne Yazthespaz eller Amenakin. De er de nye Halal kjendisene. Fansen deres er veldig opptatt av postene deres med før/etter graviditetsbilder, bryllupene og den feilfrie huden (Izzie, 20.06.13)

Kjendisene J-Lo og Beyonce, som Izzie referer til, er to svært kjente artister i Vesten. Dette er to kvinner med ganske like karakteristika, begge er amerikanske, mørk hud, begge med tilhørighet til kristendommen. Det er interessant at hun nevner disse kvinne som to «idoler» som muslimske kvinner ikke kan etterligne. Begge kvinnene har utmerket seg som feminister, og sterke kvinnelige rollemodeller for mange kvinner i Vesten, og da særlig Beyonce. Det kan derfor se ut til at disse kvinnene ikke ansees som rollemodeller fordi de ikke er muslimsk. Videre løfter hun frem kjendisene Yazthespaz og Amenakin som halalkjendiser. Halal, er et arabisk ord som anvendes i Koreanen og betyr tillatt, lovlig (Vogt, 2018). Begge disse kvinnene muslimske, i tjuårene, født i USA og har blitt kjent gjennom deltagelse på internett.

De har blitt kjent ved å ta i bruk ulike kanaler på sosiale medier, og driver nå sine egne hjemmesider yazthepaz.com og amenaofficial.com. I tillegg er de svært populære på sosiale medier som Facebook og Instagram, med over en million følgere hver. På de ulike kanalene deres er det teamene sminke, trening og hijabmote som er i sentrum. De har ulike «tutorials» med hvordan de sminker seg, trener og ulike måter kvinner kan eksperimentere med hijaben. På nettsiden til butikken sin sier Yazthespaz at:

«Når det kommer til hijab, tenker jeg at det er veldig viktig å ha en variert stil som kvinne. Når vi har på hijabene våre, må vi føle oss, komfortabel, vakker og selvsikker... Jeg håper at jeg kan inspirere mange jenter og kvinner til å være vakre både på innsiden og utsiden! La oss vokse sammen for å bedre oss selv først og fremst» (yaz, 2018)

Amenakin har i tillegg til sin egen hjemmeside, amenaofficial, en nettbutikk og mote- og sminke merke som heter pearl-daisy.com. På hjemmesiden sin har hun ulike hijab og sminke tutorials, og innlegg der hun skriver om sitt eget liv. Hverken Amenakin og YazthespaZ skiller seg altså ikke så mye fra andre ikke-muslimske mote- og skjønnhetsbloggere, utenom deres muslimske identitet og at de bruker hijab.

På denne måter ser det ut til at muslimske kvinner ser opp til kjendiser de kan gjenkjenne seg med, ved at de bruker hijab. Disse hijabmotebloggene kan også sees å være en måte å rekonstruere tanker om hva det betyr å være, eller se ut, som en moderne muslimsk kvinne. Bloggene kan for muslimske kvinner være inspirasjon for hvordan de kan være fasjonable og moteriktige, samtidig som de ivaretar troen sin.

Amenakin og Yazthespaz kan sees i lys av bildet Niufer göle gir om det moderne muslimske subjekt. De «blander seg inn i moderne urbane rom, bruker globale kommunikasjonsnettverk (...) entrer forretningslivet, og blir kjent med verdier om individualitet, profesjonalitet og konsumkulturen» (Göle, 2002: 174). Disse kvinnene blander seg også inn i disse rommene, og forhandler mellom vestlige og tradisjonelle skjønnhetsidealer. Samtidig har de tatt i bruk internett som kommunikasjonsnettverk til å skape egne foretak. De har millioner av følgere, kles- og sminkemerker i eget navn og er eiere av store og svært populære nettbutikker. På bloggene og nettsidene deres ser vi at dette er to kvinner som lever av og bruker mye tid på utseende sitt, med stort fokus på sminke og muslimske klær. På nettbutikkene deres får muslimske kvinner kjøpe alt innenfor hijabmote, med et stort utvalg av farger og mønster, og ulike tilbehør til hijaben.

Det som er verdt å bemerke seg her er hvordan disse kvinnene tar det de ønsker fra begge idealene og skapt hva jeg ønsker å kalle et hybrid ideal. Ideal kan på denne måten bety flere idealer, eller «skjønnhetstrekk» som blandes sammen til ulike skjønnhetsuttrykk. Man får mulighet til å plukke ut ulike elementer og sette de sammen på nye måter. De viser gjennom dette at skjønnhet eller idealer ikke trenger å bære preg av et «enten eller», men at det finnes flere måter en kvinne kan velge å se ut eller ikke se ut.

Izzies valg

Tilslutt, i innlegget «on (not) living up to the hijab tutorial ideal» avslører Izzie hvilket utseende og stil hun ønsker å følge:

Endelig lærte jeg å bære hijaben på en måte jeg er komfortabel med fra svigersøsteren min, som ikke bruker noe sminke. Ikke en gang lipgloss. Jeg har på min egen personlige måte, lært å leve med mitt forandrede utseende i hijaben. Nå bruker jeg ikke sminke, ikke en gang concealer. Og jeg synes jeg er vakker nok (Izzie, 20.06.13)

Izzie beskriver her slutten på hijabreisen hennes. Gjennom tips fra venninner, indre konflikter og forhandlinger har hun kommet frem til et utseende hun føler seg «komfortabel» og «vakker nok» med. Hun har valgt vekk mye av det som ble fokusert på i hijabopplæringen, sminkeprodukter, og funnet en måte å bære hijaben på som hun liker. Ved å se på prosessen Izzie har vært igjennom ser vi at det har skjedd en selvutvikling i henne. Fra å være veldig usikker på utseende sitt, til å bli trygg på hva hun selv føler seg komfortabel med slik at hun kan akseptere sitt nye utseende.

Innenfor tanker om moderniteten beskrives det hvordan det er gjennom «valg individet tar styring over egne individuelle utvikling (...) å ta styring over eget liv involverer å ta sjanser, fordi det betyr å konfrontere et mangfold av åpne muligheter» (Giddens, 1991: 75). Giddens viser hvordan kroppen er en forlenget del av denne selvutviklingen, og individualiseringsprosesser. Kroppen er en del av handlingssystemet, og ikke et passivt objekt. Ut i fra dette kan man si at hvordan man velger å «fikse» eller endre kroppen, er en del av et menneskets individualitet. Izzie sin hijabreise og hennes valg i denne prosessen, der hun gjennom en reflekterende individualiseringsprosess viser at hennes identitet skapes, eller gjenskapes. Hijabreisen viser hvordan Izzie reflekterer over de ulike valgene hun har. Samtidig viser hun hvordan hun får mulighet til å endre eller velge andre måter å skape sin identitet på om hun ønsker det.

Oppsummering og avsluttende refleksjon

I dette kapitlet har vi fulgt Izzie gjennom hijabreisen hennes. En reise som hun viste ikke var enkel, eller noe man bare gjør, men en prosess som krever flere forhandlinger for at man skal kunne føle seg komfortabel.

Et annet interessant aspekt med dette kapitlet er den globale uttrykket som kommer til syne. I kapitlet er det to kvinner som bor i ulike ikke-vestlige land. Izzie bor i India, men snakker om vestlige og muslimske skjønnhetsidealer, samtidig som hun referer til amerikanske bloggere når hun snakker om både muslimske og ikke-muslimske idoler. Hun belyser hvordan vestlige verdier og syn påvirker henne til tross for at hun bor i et ikke-vestlig land. Shereen som bor i de Arabiske Emirater engasjerer seg i en artikkel skrevet av en britisk avis som skriver om en europeisk debatt. Dette belyser to ting, for det første hvordan internett har gjort det mulig å nå ut og engasjere seg på måter som de ikke ville kunne tatt del i på grunn av demografiske hindringer tidligere. Videre viser det hvordan MMW bruker internettaktivisme til å uttrykke mening som en del av et progressivt, globalt solidaritetsprosjekt.

Innledningsvis i kapitlet sa jeg at jeg ville belyse de forståelser av skjønnhetsidealer som kom til syne i innleggene på MMW, og se etter hvilke skjønnhetsidealer blir identifisert og hvordan sammenfaller disse forståelsene med deres perspektiv på vestlig og muslimske syn på kroppen? Hvordan forhandles de vestlige og muslimske idealene, og hva denne forhandlingen å si for forfatterens selvilde?

I begynnelsen av kapitlet ble det identifisert to idealer som ble beskrevet som to uforanderlige motpoler til hverandre. Det vestlige, og det tradisjonelle idealet. Innenfor rammene til det tradisjonelle idealet ble det vist at kvinner bruker tradisjonelle klær for å beskytte seg mot kroppsfiksring og press. Det vestlige idealet ble beskrevet som en besettelse av utseende, og alt hva det tradisjonelle idealet ikke var. Videre kom det frem en opplevelse av at den muslimske kvinnekroppen ikke fikk innpass eller ble akseptert i Vesten. Det kom til syne en forståelse av at de vestlige perspektivene av skjønnhet, og hvordan en kvinne skal se ut ble satt som norm.

Gjennom kapitlet kom «et dobbelt press» til uttrykk, som tilsynelatende kan skape indre konflikter. Påvirkninger av sosiale og kulturelle normer av skjønnhet og utseende kom til syne. Dette viser hvordan de identifiserte idealene ikke trenger å være skrevet inn i stein, men kan være opp til forhandlinger. I kapitlet kom det frem hvordan forhandlinger mellom de to ulike idealene kom til syne. Det bli vist hvordan et individ kan ha mulighet til å sjonglere begge idealene, og danner en hybrid identitet. Innenfor denne identitet skapes et «nytt» skjønnhetsidealer som gir mulighet til å ta del i motebilde, innenfor muslimske rammer. På samme måte som internett skaper nye rom for deltagelse innenfor aktivisme, ser vi også at internett skaper nye rom for å uttrykke mote og skjønnhet.

De forhandlinger og valg som kommer frem i kapitlet viser hvordan det å skape et ideal som tillater bevegelse inn og ut av modernitet og tradisjon, er en nødvendig faktor for at man skal være komfortabel. I analysen ser vi hvordan aktørene har mulighet til å ta individuelle valg i sin identitetsskapelse, som hun gjennom reflekterende prosesser, og ulike former for selvrealisering kan skape, endre og gjenskape.

APITTEL 7: AVSLUTNING

I dette siste kapitlet vil jeg samle trådende fra de foregående analysekapitlene. I analysen er det sett på sju blogginnlegg skrevet av fem muslimske kvinner. Gjennom nærlesing at utvalgte blogginnlegg, har jeg ønsket å avdekke en muslimfeministisk forståelse av modernitet i en internasjonal kontekst. Til analysen stilte jeg følgende spørsmål; Hvordan forhandler forfatterne på Muslimah Media Watch sin muslimske identitet i en moderne kontekst? Hvordan forstår forfatterne i MMW egne praksiser og vestens oppfatninger av disse praksisene? I hvilken grad samsvarer disse forståelsene med eller utfordrer eksisterende teorier om forholdet mellom islam og feminisme? Jeg vil starte med å oppsummere hvordan forfatterne på MMW forhandler praksiser og perspektiver på media, som omtalt i analysekapitlene. Deretter diskuterer jeg generelle refleksjoner av funnene. Til slutt vil jeg diskutere hvordan disse funnene relaterer seg til teorier om muslimske feminisme, den andre bølgen Islam og post-islamisme som ble skissert i teorikapitlet.

Forhandlinger av praksiser og perspektiver på media

I første kapittel, *den tildekkede kroppen*, ble forhandlinger og valg rundt å bruke hijab/burkini diskutert. Det ble vist til hvordan kvinnene tok egne standpunkt rundt hijab. Gjennom kapitlet kom det frem hva som tilsynelatende kunne sees som en indre konflikt ved å skulle velge elementer som ikke passet inn i de kulturelle og sosiale forventningene de følte lå på seg. Samtidig viste de hvordan de gjennom en fleksibel identitetsskapelse valgte og tok vekk det om ikke passet til sin identitet. Forholdet til «den andre» ble også diskutert, i denne sammenhengen var det vestlig media. De ble beskrevet som noe som frarøvet muslimske kvinner deres subjektivitet ved å produsere og reprodusere generaliserte bilder av den muslimske kvinnen. I innleggene skriver viste forfatterne til alternative, og realistiske bilder av en aktiv, deltagende muslimsk kvinne

Det andre analysekapittel, *symboler av frykt*, omhandlet forfatternes erfaringer av islamofobi. Det kom frem som noe som på ulike måter begrenset muslimske kvinners liv i vestlige, moderne samfunn. Gjennom kapitlet ble Islamofobiens kjønnete karakter diskutert, der hijaben, la mening til bæreren av plagget. Muslimske kvinner med hijab i Vesten utgjorde sånn en særlig sårbar gruppe for å bli utsatt for islamofobiske trakassering i vesten. I dette kapitlet ble det belyst hvordan forfatterne følte seg hindret i å ha en fleksibel identitetsskapelse.

Skrivningen på bloggen, aktivt engasjement og ved å fortelle om disse konsekvensene kunne sees som en feministisk motstand fra forfatternes side.

I tredje analysekapittel, *globale bilder av skjønnhet*, var temaet identifisering av ulike skjønnhetsidealer, det muslimske og vestlige skjønnhetsidealet. I dette kapitlet ble forhandlinger som skjer gjennom en hijabreise diskutert, og hvordan vestlige skjønnhetsidealer også påvirker kvinner som bor i ikke-vestlige land. Gjennom forhandlinger ble det vist hvordan et individ kan ha mulighet til å sjonglere begge idealene, som skaper et «nytt» skjønnhetsidealer. Det ga mulighet til å ta del i motebilde, innenfor muslimske rammer. I analysen ser vi hvordan aktørene tar individuelle valg i sin identitetsskapelse, som hun gjennom reflekterende prosesser, og ulike former for selvrealisering kan skape, gjenskape og endre.

Refleksjoner over funn

I analysen har det kommet frem hvordan forfatterne forhandler og reflekterer over egen identitet og modernitet. Gjennomgående for alle analysekapitlene er hvordan de arresterer vestlige bilder av muslimske kvinner som fyrer opp under stereotypiske forestillinger.

De ulike kvinners stemmer som kommer frem, vitner ikke bare om et mangfold i en muslimsk kvinnelig opplevelse, men også en interessant tvetydighet i deres forståelser av tradisjon og modernitet. Dette mangfoldet viser det at det ikke eksisterer en fastsatt ramme på de oppfatninger de de har av hva det vil si å være moderne, progressiv og fri. analysen har religion blitt belyst, som ikke noe som hindrer, men er en er en nødvendig komponent for å kunne ha en fleksibel identitet og på den måten bevege seg komfortabelt inn og ut av tradisjon og modernitet. På denne måten kan det argumenteres, ut i fra deres bidrag i MMW, for at det er viktig for dem å ta tak i de misvisende bildene som produseres i vestlige media å utvide de sosiale bilder på hva det vil si å være moderne, og muslim.

Likevel, har det også kommet frem en opplevelse av at det å få innpass som moderne og muslim, i en vestlig kontekst, ikke er en selvfølge. Til tross for deres fleksibilitet har det også blitt vist hvilke strukturer og maktrelasjoner, som er med på å påvirke ulike individers livsbetingelser og praksiser. Det kom spesielt frem i hvordan forfatterne snakket om erfaringer av Islamofobi. Eren belyste hvordan kvinner ble ekstra sårbare for å oppleve trakassering på grunn av hijaben. Det førte til begrensninger i kvinners opplevelse av trygghet og bevegelse i det offentlige rom. Jeg ser deres skriving, som et uttrykk på motstand, og en del av deres feministisk agenda.

I analysen har også de globale omfanget og involvering hos MMW sine forfattere blitt fremhevet. I innleggene har det blitt vist at MMW er en blogg hvor forfatterne

tar del i debatter som skjer på motsatt side av verden av der de selv bor Dette ble belyst i hvordan Shereen som bor i Arabiske Emirater viste et sterkt engasjement for burkinidebatten i Frankrike, eller Eren som meksikansk konvertitt skriver om Egypts førstedame og hennes politiske rolle i regjeringen. Nicole som bodde i Saudi-Arabia, skrev om reaksjoner hun hadde på missekåringen i USA og Izzie, fra India, som beskrev hvordan vestlige skjønnhetsidealer påvirket henne i valg av hvordan hijaben ville få henne til å se «stygg» ut. MMW kan slik sees en del av et feministisk solidaritetsprosjekt som går forbi institusjonaliserte strukturer og landegrenser. Ut fra dette velger jeg å kalle MMW for et globalt søsterskap.

I analysen er det særlig hvordan forfatterne har forhandlet egen identitet være fremtredende, og jeg har ønsket å se disse forhandlingene i lav av teoretiske forståelser av forholdet mellom modernitet, islam og feminisme. I det følgende vil jeg diskutere mine funn i relasjon til tre forståelser av forholdet, Azza Karam, *Women, Islamisms and the State: Contemporary Feminisms in Egypt*, om muslimske feminisme, Nilufer Göle, *Islam in Public: New visibilities and new imaginaries* om den andre bølgen islam, og Asef Bayat, *Life as Politics How Ordinary People Change the Middle East*, post-islamsime.

Karam og den muslimske feministen

Karam sin beskrivelse av det muslimske feminismen er assosiert med en det feministiske engasjementet som kommer til syne på bloggen. En feministisk retning som søker etter å forene islamsk tro med internasjonale menneskerettigheter (1998). Gjennom analysen har forfatternes feministiske engasjement kommet tydelig frem. Spesielt skriver Shereen om sitt engasjement til burkinidabatten som hindret ivaretagelse av egen tro. Grunnen til at dette beskrives som en del av et feministisk engasjement handlet om hvordan det var kvinnene som ble rammet av disse forbudene. Forbud som hindrer kvinner til å ivareta egen tro, være aktivt deltagende på ulike sosiale arenaer og delta på lik linje med andre. For Shereen ble dette et spørsmål om likestilling og menneskerettigheter.

Innenfor dette lå en kvinnes rett til å kle seg som man vil, delta på sine premisser og ha en opplevelse av gjensidig respekt. Denne type aktivisme og engasjement er også noe som kan sees i lys av å være et «moderne muslimsk subjekt», som kan beskrives som det motsatt at det stereotypiske bildet av de objektiviserte muslimske kvinnen.

Göle og det moderne muslimske subjekt som anti-media aktivist

Göle, 2002 beskriver det «moderne muslimske subjekt» som et individ som aktivt tar del i samfunnsdebatten ved å ta i bruk globale kommunikasjonsnettverk. Dette gjennomgående og det største kjennetegnet på forfatterne i MMW, aktive muslimske kvinner som deltar i samfunnsdebatten. Ved å delta og argumentere for hvordan medias stereotypiske bilder ikke stemmer overens med deres forståelse av seg selv. Bloggen kan sees som en del av et globalt kommunikasjonsnettverk, og et verktøy forfatterne tar i bruk for å bevise sin posisjon og relevans i den internasjonale debatten. For eksempel kom dette frem i hvordan Eren motbeviste hvordan hijaben ikke var noe som hindret kvinner i «å være suksessfulle, fasjonable og fri». Gjennom dette ønsket hun å bevise for en dominant kultur om at muslimske kvinner – og hijaben - har en plass innenfor modernitet. Det ble vist et bilde av en aktiv muslimsk kvinne som deltok i samfunnsdebatten, og vise at tro ikke var en hindring for deltagelse og realisering innenfor modernitetens rammer. Det moderne muslimske subjekt på MMW viser dermed at deres posisjon i moderniteten og en aktiv deltagelse i den offentlige debatt ikke er et nytt konsept som bryter med normen, men en kvinne som bryter med de stereotypiske tankene som dannes, reproduseres og opprettholdes av Vesten.

Videre kan det «moderne muslimsk subjekt» sees som et individ som «blander seg inn i det moderne rom ... og blir kjent med individuelle verdier» (Göle, 2002, 174). Det har blitt vist hvordan forfatterne «blander» - eller forhandler – mellom tradisjonelle verdier, som ivaretagelse av egen religion, og tradisjon, samtidig med moderne verdier, som individualitet og valg.

Giddens sier at det er gjennom «valg et moderne individ tar styring over egen individuell utvikling ... og konfronterer et mangfold av åpne muligheter» (1991, 75). I analysen har det kommet frem forhandlinger og valg for forfattere at det skapes identiteter som tillater en bevegelse mellom tradisjon og modernitet. Ved å stå opp for individuelle valg, selv valg for å opprettholde tradisjonelle praksiser, markerer de seg paradoksalt seg som «moderne individer». Det kommer frem hvordan en fleksibilitet gir mulighet til å forhandle seg frem til en komfortabel tilpasning. Det kom frem i hvordan for eksempel Izzie gjennom hijabreisen sin forhandlet mellom ulike skjønnhetsidealene. Gjennom ulike overveininger tok hun ut hva hun selv følte seg komfortabel med fra de to ulike idealene, det vestlige og det tradisjonelle. Denne individuelle fleksibiliteten som kommer til uttrykk på MMW kan fremheves innenfor post-islamismen.

Bayat og post-islam – det moderne fleksible subjekt

Denne retningen «søker etter å skape en intellektuell modernitet som gir en fleksibilitet til å kunne bevege seg fritt inn og ut av tradisjon» (Bayat, 2013). Post-islamismen tydeliggjør denne intellektualismen som blir beskrevet innenfor Göles perspektiv på «det muslimske moderne subjekt». Den Post-islamsk modernitet ligner på Göles tanker om det moderne subjekt. Det som skiller dem er spesielt post-islamismens mer konstante bevegelse mellom modernitet og tradisjon, som viser at aktører kan gå frem og tilbake mellom disse. En slik intellektuell fleksibilitet kom tydelig frem i hvordan Eren kunne foreta en fleksibel tilpasning mellom sin meksikanske og muslimske identitet. Hun beskrev hvordan hun kunne velg og drive en forhandling mellom ulike kulturelle normer og bevege seg inn og ut av tradisjoner og sosiale forventinger som lå innenfor de kategoriene hun forstod seg selv innenfor.

På bakgrunn av disse forhandlingene og den intellektuelle fleksibiliteten som kommer til uttrykk i analysen og i lys av disse teoretiske tilnærmingene kommer det frem et individ som jeg ser som et «hybrid muslimfeministisk subjekt».

Avsluttende tanker

En interessant vinkling til videre forskning på MMW ville vært å lese tolkninger og kommentarer på innlegg fra MMW sine lesere. Det kunne avslørt enda mer av kompleksiteten til siden og vist en spennende diskusjon av kjønn og religion.

I denne masteroppgaven var det stemmene til bloggene, og hvordan de valgte å uttrykke seg, som trigget meg mest. Det spesielle med blogger som MMW er at aktørene innenfor de krever sin rett til å snakke – selv om de ikke når ut til alle. Det ville være naivt å tenke at en blogg som MMW kan velte diskurser, både innenfor Islam og i Vesten om kjønn eller muslimske kvinner. Likevel forteller bloggen oss noe om hvordan mennesker kan kjempe mot undertrykkende strukturer og skjevhet ved å ta i bruk tastaturet. Dette utgjør en sosial konfigurasjon av globale nettverk og en mediert kultur. De inntar sitt mandat om å vise verden «who we are». Til tross for at man ikke kan si hvilken effekt en blogg skrevet av muslimske kvinner har, kan en ting sies sikkert – å skape en vedvarende feministisk tilstedeværelse på internett er viktig i kampen mot urettferdighet og for sosial endring.

Litteraturliste

Aune, Margareth (2008) *Lange timer og lyse øyeblikk. Om analysen av et kvalitativt datamateriale*, 1-19

Barne- og likestillingsdepartementet (2011) *Maktpotensialet i sosiale medier*. I NOU 2011: 20: *ungdom makt og medvirkning* (s. 76-78) Oslo: Departementenes servicesenter Informasjonsforvaltning

Bayat, Asef (2013) *Life as Politics How Ordinary People Change the Middle East*, Second Edition, Stanford, California: Stanford University Press

Berg, Anne-Jorunn, Flemmen, Anne Britt og Berit Gullikstad (2010): Innledning: Interseksjonalitet, flertydighet og metodologiske utfordringer. I Berg, A.-J., Flemmen, A. B. og B. Gullikstad (red): *Likestilte norskheter. Om kjønn og etnisitet*. Trondheim; Tapir Akademisk forlag

Berg, Anne Journn og Kristiansen (2010): Synlig forskjell – om nyankomne innvandrere, kjønn og rasialisering I Berg, A.-J., Flemmen, A. B. og B. Gullikstad (red): *Likestilte norskheter. Om kjønn og etnisitet*. Trondheim; Tapir Akademisk forlag

Bondevik, H., Lorentzen, J., Mühleisen, W.(2006) *Kjønnforskning: en grunnbok*. Oslo: Universitetsforlag

Bordo, Susan (2003) *Unbearable Weight. Feminism, Western Culture and the Body*. London: Univserity of Caleifornia Press

Butler, J. (1999). *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.

Butler, J. (2007) *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.

Brah, Avtar (2003) *Diaspora, Border and Transnational Identities*. Lewis, I R. og Mills S. *Feminist Postcolonial Theory*. Edinburgh: Edinburgh University Press

Bratberg, Øivind (2017) *Tekstanalyse for samfunnsvitere 2. utg.* Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Brown, W. (2012). *Civilizational Delusions: Secularism, Tolerance, Equality*. *Theory & Event*, 15(2).

Chakraborti, Neil og Zempi, Irene (2012) *The veil under attack: Gendered dimensions of Islamophobic victimization* University of Leicester: Sage journals

Chermaz, Kathy (2014) *Constructing Grounded Theory. A practical guide through qualitative analysis*. London: Sage Publications

Crenshaw, Kimberlé Williams (2006): Mapping the Margins: Intersectionality. Identity Politics and Violence Against Women of Color. *Kvinder, Køn & Forskning* nr. 2-3, s. 7-21.

de los Reyes, Paulina, Molina, Irene, Mulinari, Diana (2006). *Maktens (o)lika förklädnader. Kön, klass & etnicitet i det postkoloniala* Sverige: WS Bookwell

Dworkin, Andres (1974) *Woman hating*. New York, Ny: plus

Echchibi, Nabil (2013) *Muslimah Media Watch: Media activism and Muslim choreographies of social changes* Colorado: SAGE publications

Giddens, Anthony (1991) *Modernity and self – identity: self and society in the late modern age* Stanford: Stanford University Press

Göle, Nilüfer (2002) *Islam in Public: New visibilities and new imaginaries* Durham: Duke university press

Haraway, Donna (1992) *The Promises of Monsters: A Regenerative Politics for Inappropriate/d Others*. York: Routledge

Janmohamed, Shelina (2016) *Generation M: Young muslims who changes the world*. London-New York: I.B. Tauris

Jørgensen, Marianne Winther og Phillips, Lousie (2013) *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag

Karam, Azza (1998). *Women, Islamisms and the State: Contemporary Feminisms in Egypt*. Houndmills: Macmillan Press.

Kjeldstadli, Knut (2007): *Fortida er ikke hva den en gang var. En innføring i historiefaget*. Oslo: Universitetsforlaget

Lykke, Nina 2005. *Nya perspektiv på interseksjonalitet. Problem och möjligheter*. Kvinnovetenskaplig tidskrift (2–3): 7–18.

Modhood, Tariq (1997) *Difference, Cultural Racism and Anti-Racism*. I Modhood, og Werbner *Debating Cultural Hybridity* Landom: Zed Books s. 154 – 172

Mogstad, Kari L (2017) *Kroppsklemma: Hvordan være trygge og gode voksne for barn og unge i et kroppsfiksert samfunn* Oslo: Cappelen Damm AS

Narayan, Uma. 1997. *Contesting Cultures. Westernization, Respect for Cultures and Third World Feminists*. I L. Nicholson (ed): *The Second Wave. A Reader in Feminist Theory*. New York, Routledge.

Narayan, Uma (2000) *Undoing the Package Picture of Cultures* Vol. 25, No. 4, *Feminisms at a Millennium*, university of Chicago Press

Odeh, Dina (2014) *Islamist Feminism: A Transformation of Oriental Opinion*.
RU Dialogues Journal, Volum 9

Poole, Elisabeth (2002) *Reporting Islam: Media Representations of British Muslims*. London; I.B Tauris

Piela, Anna (2010) *Muslim Womens Online Discussions of Gender Relations in Islam*. Journal of Muslim Minority Affairs, vol 30 no 3. Routhledge

Phillips Anne (2007) *Multiculturalism without culture*. Princeton, Princeton university press

Riggins, Stephen (1997). *The rhetoric of Othering*. I. Riggins Stephen, The language and politics of exclusion: Others in discourse (pp. 1-30). Thousand Oaks, CA: SAGE.

Saadallah, Sherin (2004) I Gillis, Howie og Munford. *Third Wave feminism: A critical Exploration* Houndsmills, Hampshire: Palgrave macmillion.

Said, Edward (2007) *Orientalismen, vestlige oppfatninger av Orienten* Otta: Cappelen forlag

Scott, J. (1985). *Weapons of the Weak: Everyday Forms of Peasant Resistance*. New Haven: Yale University Press.

Thagaard, Tove (2013): *Systematikk og innlevelse – en innføring i kvalitativ metode* 4. utg. Fagbokforlaget: Oslo

Thorbjørnsrud, Berit (2001) *Innledende Essay*. I Said, Edvard orientalismen. Cappelen forlag

Internettkilder

Aftenposten (2016, 22. august) *Fransk domstol sier ha til burkini-forbud*. Hentet fra: <https://www.aftenposten.no/verden/i/w49v1/Fransk-domstol-sier-ja-til-burkini-forbud>

Brasscrescent.org (2016) *Annual Brass Crescent Awards* Hentet fra: <http://www.brasscrescent.org/>

Cervantes-Altamirano, Eren (2012, 19. juli) *Hijab: a Muslim woman's only achievement?* [Blogg post] Hentet fra: <http://www.muslimahmediawatch.org/2012/07/19/hijab-a-muslim-womans-only-achievement-2/>

Cervantes-Altamirano, Eren (2013, 02. Oktober) *And the hijab and niqabs won't go away* [blogg post] Hentet fra: <http://www.muslimahmediawatch.org/2013/10/02/and-the-hijabs-and-niqabs-wont-go-away/>

Cervantes-Altamirano, Eren (2018) *About this blog and author* [Blogg] Hentet fra: <https://erenarruna.com/about/>

De forente nasjoner (2017) *Artikkel 18*. I verdenserklæring for menneskerettigheter, Vedtatt av FN's generalforsamling på dens 183. møte, holdt i Paris den 10. desember 1948. Hentet fra: <file:///C:/Users/krist/Downloads/Verdenserkl%C3%A6ringen%20om%20menneskerettigheter.pdf>

Echchaibi, Nabil (2013, 5. mars) *Muslimah Media Watch: Media activism and Muslim coreographies of social change* Sage Journals Hentet fra: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1464884913478360> Lest: 07.02.17

Elster, Kristian (2016, 24. august) *Fransk politi tvang kvinne til å kle av seg på standen*. NRK. Hentet fra: <https://www.nrk.no/urix/fransk-politi-tvang-kvinne-til-a-kle-av-seg-pa-stranden-1.13103764>

Ertesvåg, Oda og Carlsen, Marianne (2017, 1. september) Listhaug mener hun ikke har vært med på å hausse opp hijabdebatten. *NRK*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/norge/listhaug-mener-hun-ikke-har-vaert-med-pa-a-hausse-opp-hijabdebatten-1.13667823>

Etikkom (2014, 18. desember) *offentlig eller privat? I etiske retningslinjer for forskning på internett* Hentet fra: <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/etiske-retningslinjer-for-forskning-pa-internett/offentlig-eller-privat/>

Evensen, Mari m.fl. (2016, 08. september) Frisør til retten: «fikk hetta» av hijab. *NRK*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/rogaland/frisor-til-retten - fikk-hetta -av-hijab-1.13124811>

Fitzpatrick, Shanon (2009, 01. Februar) *Covering Muslim Women at the Beach: Media Representations of the Burkini* *Thinking Gender Papers*, UCLA, center for the Study of Women, UC Los Angeles. Hentet fra: <http://escholarship.org/uc/item/9d0860x7>

Gressgård, Randi (2013) Interseksjonalitet i *Tidsskrift for kjønnsforskning* nr. 1-2013, årg. 37, s. 64 – 67. Universitetsforlaget Hentet fra: https://www.idunn.no/file/pdf/59610279/tfk_2013_01_pdf.pdf

Heiberg, Arvid (2018, 13. mai) Fenotype. *Store norske leksikon* Hentet fra: <https://snl.no/fenotype>

Hote, Philip og Hotvedt, Signe (2016, 14. juli) Minst 84 drept da lastebil kjørte inn i folkemengde i Nice. *NRK*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/urix/minst-84-drept-da-lastebil-kjorte-inn-i-folkemengde-i-nice-1.13043436>

Izzie (2013: 20. juni) *On (not) living up to the hijab tutorial ideal* [blogg post] Hentet fra: <http://www.muslimahmediawatch.org/2013/06/20/on-not-living-up-to-the-hijab-tutorial-ideal/>

Jacobsen June (2011, 20. April) Speil, speil på veggen der. *UIO, psykologisk institutt* Hentet fra: <https://www.sv.uio.no/psi/forskning/aktuelt/aktuelle-saker/2011/kroppsbilde.htm>

Malherbe, Shereen (2016, 25. juli) *Burkini bans revealing or covering should be a womans choice* [Blogg post] Hentet fra: <http://www.muslimahmediawatch.org/2016/07/25/burkini-bans-revealing-or-covering-should-be-a-womans-choice/>

Mambrol, Nasrullah (2016, 6. april) Postcolonialism. *Literary Theory and Criticism Notes*. Hentet fra: <https://literariness.org/2016/04/06/postcolonialism/>

Muslimah Media Watch (2017) *Muslimah media watch*, Hentet fra: <http://www.muslimahmediawatch.org/>

Muslimah Media Watch (2007-2018) *About MMW* Hentet fra: <http://www.muslimahmediawatch.org/about-2/>

Muslimah Media Watch (2018) *MMW contributors*. Hentet fra: <http://www.muslimahmediawatch.org/mmw-contributors/>

Nicolejhm (2013, 23. september) *Beauty pageants: does anyone actually win?* [Blogg post] Hentet fra: <http://www.muslimahmediawatch.org/2013/09/23/beauty-pageants-does-anyone-actually-win/>

Nordbø, Børge (2018, 03. mai) *Progressiv*. Hentet fra: <https://snl.no/.search?utf8=%E2%9C%93&query=progressiv>
<http://amenaofficial.com/>

Paust, Thomas (2015) Slik gikk det da tenåring viste litt ankler i en park. *Nettavisen*. Hentet fra: <https://www.nettavisen.no/nyheter/slik-gikk-det-da-tenaring-viste-litt-ankler-i-en-park/8532481.html>

Pearl-Daisy (2018) *About us*. <https://pearl-daisy.com/pages/about-us>

Pearson, Allison (2016, 22. mars) *The M&S burkini for Muslim women shows Britain is letting sexism sneak in under the radar*, *The Telegraph*. Hentet fra: <https://www.telegraph.co.uk/women/life/the-ms-burkini-for-muslim-women-shows-britain-is-letting-sexism/>

Riley, Krista (2017, 26. September) *Passing the torch* [Blogg post]. Hentet fra: <http://www.muslimahmediawatch.org/2017/09/26/passing-the-torch/>

Syahirah (2013, 07. oktober) *Little hijabis: to wear or not to wear?* [Blogg post] Hentet fra: <http://www.muslimahmediawatch.org/2013/10/07/little-hijabis-to-wear-or-not-to-wear/>

Syahirah (2016, 23. juni) *Ramadan reflections: shedding the burden of Islamophobia* [Blogg post] Hentet fra: <http://www.muslimahmediawatch.org/2016/06/23/ramadan-reflections-shedding-the-burden-of-islamophobia/>

Syahirah (2018) *Me* [Blogg] Hentet fra: <http://susu-pekatis.blogspot.no/p/me.html>

Tranøy, Knut Erik (2014, 21. mai) *ideal*. Hentet fra: <https://snl.no/ideal>

Vogt, Kari (2018, 23. april) *Halal*. Hentet fra: <https://snl.no/halal>

Yazthespaz (2018) *About Yaz* Hentet fra: <https://www.yazthespaz.com/>

